

פרק 5 - דיני חוזים

השתכללות חוזה

ניצד נכרת חוזה?

מאפיין שצריך להתקיים לפני כריתת החוזה הוא **הרצון ליצור יחסים משפטיים**.

כריתת חוזה ניצד - חוק החוזים (החלק הכללי) סעיף 1-

חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול לפי הוראות פרק זה.

בפועל, לא תמיד כנה הדברים מתנהלים, הרבה חוזים נכרתים בזה שיושבים

סביב השולחן ומגיעים להסכמות משותפות ובמצב כזה מאוד מסובך להגיד

שצד א' מציע וצד ב' מקבל.

דיני חוזים

השתכללות חוזה

הצעה - חוק החוזים (החלק הכללי) סעיף 2

פנייתו של אדם לחברו היא בגדר הצעה, אם היא מעידה על גמירת דעתו של המציע להתקשר עם הניצע בחוזה והיא מסוימת כדי אפשרות לכרות את החוזה בקיבול ההצעה; הפניה יכול שתהיה לציבור.

הדרישה הראשונה של ההצעה שהיא צריכה להוות לידי ביטוי חיצוני באופן שהניצע יוכל בחושיו לקלוט את זה. הדרישה השנייה היא שההצעה תעיד על גמירת דעתו של המציע להתקשר בחוזה - שהמציע אכן רוצה להתקשר בחוזה עם כל ההשלכות המשפטיות. הדרישה השלישית היא שההצעה צריכה להיות מסוימת - מפורטת, עם מספיק פרטים כדי שתהיה אפשרות לכרות את

החוזה.

דיני חוזים

השתכללות חוזה

למשל: אם אני שולח למישהו הצעה לקנות ממני את השעון שלי ואני מפרט איזה שעון, מה המחיר, מה תאריך המסירה, אך בסוף ההצעה אני כותב: "אבל אני עוד צריך להתייעץ עם אשתי אם היא מסכימה שאני אמכור". חסר פה גמירת דעת של המציע לכרות חוזה.

דיני חוזים

השתכללות חוזה

קיבול - חוק החוזים (החלק הכללי) סעיף 5

קיבול יהיה בהודעת הניצע שנמסרה למציע ומעידה על גמירת דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה.

הדרישה הראשונה לקיבול היא שקיבול צריך להיות באמצעות הודעה של הניצע. הדרישה השנייה היא הרצון של הניצע התקשר עם המציע בחוזה. הדרישה השלישית היא שהקיבול צריך להיות לפי ההצעה - כלומר, לא לשנות את הפרטים של ההצעה.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

גמירת דעת

הרצון החופשי להיכנס לחוזה מחייב. מושג זה כולל בתוכו בעצם, לפחות שלושה דברים ומחייב את כולם ביחד:

1. בהכרח גמירת דעת לכרות חוזה אומרת שהייתה כוונה ליצור יחסים משפטיים.
2. גמירת דעת חייבת גם לכלול בתוכה את פרטי החוזה, למרות שזה יסוד נפרד ל"מסוימות".
3. יסוד נוסף לגמירת דעת והוא "כאן ועכשיו" - יסוד של נחרצות. ההחלטה שאני מוכן להיכנס לחוזה על בסיס הפרטים הללו, ברגע זה.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

גמירת דעת

בס' 2 וס' 5 החוק דורש שההצעה תעיד על גמירת דעתו של הניצע. יש כאן 2 סיבות עיקריות:

1. סיבה מהותית - חוזה נכרת בין לפחות 2 צדדים, הרעיון הוא שהצד השני ידע שאני גמרתי בדעתי ע"י סימנים חיצוניים (מצב תודעתי).

2. סיבה ראייתית - במישור של דיני ראיות, אם יהיה בינינו סכסוך ונגיע לביהמ"ש וצריך להוכיח לשופט שהייתה גמירת דעת, האפשרות לעשות זאת היא באמצעות סימנים חיצוניים. לכן החוק הוא מעשי ומאוד ריאלי, הוא לא דורש גמירת דעת. הוא דורש שההצעה והקיבול יעידו על גמירת הדעת.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

גמירת דעת - מה הם הסימנים שמעידים על גמירת הדעת?

לפי הפסיקה אין סימן אחד מוחלט, זה אוסף של סימנים. הסימנים שמעידים על גמירת דעת הם סימנים חיצוניים שאפשר לקלוט אותם בחושים. אם ניקח את ההצעה, אם יש סימנים שהמציע גמר בדעתו? נסתכל על תוכן ההצעה וככל שתהיה מפורטת יותר היא תעיד על גמירת דעת. יש חוזים שמקובל לגמור אותם בחתימה, החתימה הזו, זאת הנקודה שבה הצדדים אומרים שמכאן הם מחויבים, במקרים כאלה, החתימה היא סימן ברור על העדה של גמירת דעת.

הרבה פעמים ביהמ"ש יסתכל על התנהגויות של אחרי כריתת החוזה - למשל אדם ניהל משא ומתן עם מישהו, והלך ודיבר עם אנשים על כריתת חוזה זה, זה אומר שמצידו של אדם זה כבר הייתה כריתת חוזה מוחלטת.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

גמירת דעת - מה הם הסימנים שמעידים על גמירת הדעת?

האם הבדיקה של גמירת הדעת הזו (הסימנים הללו) אובייקטיבית או סובייקטיבית?
יכול להיות שהצדדים לחצו ידיים, הצד השני הבין שלחיצת הידיים מעידה על גמירת הדעת.

בזמן כריתת החוזה אחד הצדדים חתם וחשב שחותם סתם כדי לבדוק אם העט עובד, הצד שני חשב שזו גמירת דעת.

הפסיקה אומרת שהאופן שבו הסימנים הללו נבחנים הוא אובייקטיבי.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

גמירת דעת - מה הם הסימנים שמעידים על גמירת הדעת?

בודקים את הסימנים החיצוניים כדי ללמוד את גמירת הדעת. מה אם מתברר לנו שיש פער ביניהם?

ברגע שאדם מהופנט חותם על חוזה לא מרצונו החופשי, מה קורה אז? למרות האובייקטיביות, הפסיקה יצרה חריג עבור מקרים נדירים שבסופו חוזה צריך להיות מתוך רצון חופשי, למרות שהיו סימנים חיצוניים שהעידו על גמירת דעת אך ברור שהמצב שהיה נמצא בו לא היה תחת מודעות. למצבים אלה מצאה הפסקה "לא נעשה דבר", במקרה כזה, למרות שהצד השני חשב שיש גמירת דעת, ביהמ"ש יקבע שאין תוקף לחוזה.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

גמירת דעת

מתי צריכים להתקיים הסימנים על גמירת הדעת?

במועד כריתת החוזה.

מהו מועד כריתת החוזה?

המציע שולח הצעה לניצע, נניח שלוקח יומיים שיקבל בדואר והניצע מתלבט 3 ימים ואז מחליט שמעוניין בהצעה ולכן שולח קיבלו, וגם לקיבול לוקח יומיים להגיע למציע. ברגע שהמציע קיבל את הקיבול, החוזה נכרת באותה נקודה.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

מסויימות

ע"א 440/75 זנדבנק נ' דנציגר

"אין לפרש תנאי זה (הדרישה למסויימות) לכריתתו של חוזה באופן המחייב פירוט מראש של כל נושא וענין הכרוך בחוזה... אין פסול בכך אם חסרים בהצעה פרטים שונים".

הדרישה למסויימות היא לא דרישה למושלמות, אין לכך שההצעה תפרט את כל הפרטים שבעולם, כמעט בכל חוזה יש דברים שהמציע לא חשב עליהם. ככל שהחוזה מתחיל להיות יותר מסובך, ברור שיהיו חסרים פרטים מסויימים.

דיני חוזים

גמירות דעת ומסויימות

מסויימות

הן הנוסחה שבחוק והן זו שנקבעה בפסיקה היא עמומה. אמת המידה היא בכך
"שמתוך אותו פירוט המובא בהצעה, ניתן יהיה להסיק בבירור על מהותה ותחומיה
של העסקה"...

**למשל, צריך להבין איזו עסקה זו, מי המוכר, מי הקונה, מחיר העסקה, ניתן גם לציין
מתי משלמים על העסקה - אלו דברים בסיסיים לפירוט החוזה שניתן להבין איתם
את מהותו של החוזה מבלי להרחיב יותר על כך.**

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

פרק ב לחוק החוזים (כללי) עוסק בפגמים בכריתה. מדובר בסיטואציה שלאחר החוזה. אין מחלוקת בין הצדדים על כך שהחוזה נכרת.

ישנן סיטואציות לאחר שהחוזה נכרת שבהן ניתן לבטל את החוזה, אם וכאשר התרחשו אחד מן הדברים הללו.

סעיף 14, סעיף הטעות:

14. א מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני ידע או היה עליו לדעת על כך, רשאי לבטל את החוזה.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

5 תנאים מצטברים שבהתגבשותם יחד רשאי הצד לבטל את החוזה שיש להוכיח:

"מי שהתקשר בחוזה" - יש להוכיח כי התקיימה התקשרות בחוזה.

"עקב" - יש להוכיח קשר סיבתי סובייקטיבי בין הטעות לבין ההתקשרות: שהטעות היא זו שהובילה את הצד המוטעה להתקשרות.

"טעות" - פער בין המציאות לבין תפיסת המציאות. איזו טעות בגינה מבקש הצד המוטעה לבטל את החוזה.

"וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה" -יש להראות שכל אדם סביר, לו היה טועה טעות כזאת, לא היה מתקשר בחוזה.

"והצד השני ידע או היה עליו לדעת את הטעות" - ידיעת הצד השני.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

14. ב מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני לא ידע ולא היה עליו לדעת על כך, רשאי בית המשפט, על פי בקשת הצד שטעה, לבטל את החוזה, אם ראה שמן הצדק לעשות זאת; עשה כן, רשאי בית המשפט לחייב את הצד שטעה בפיצויים בעד הנזק שנגרם לצד השני עקב כריתת החוזה.

מי שטעה בטעות מהסוג הראשון (כשהצד השני היה מודע לנסיבות החדשות) רשאי לבטל את החוזה בעצמו. לעומת זאת, מי שטעה בטעות מהסוג השני (כשגם הצד השני לא היה מודע לטעות), יכול לפנות לבית-המשפט בבקשה לביטול החוזה וזה האחרון יכריע כפי שייראה לו צודק בנסיבות העניין, בהתאם לשיקול דעתו.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

השאלה מהי "טעות בכדאיות העסקה" (ועל-כן אינה מהווה עילה לביטול החוזה) היא שאלה מעניינת ומורכבת שאין לה תשובה אחידה בפסיקה.

באופן כללי, ישנן שלושה גישות מנחות בסוגיה: לפי האחת, מדובר בטעויות הנוגעות לערכו הכלכלי של נשוא העסקה, לפי הגישה השנייה, מדובר בטעויות הנוגעות להיערכות כלפי העתיד (להבדיל מטעויות באשר למצב הדברים בהווה או בעבר) ולפי הגישה השלישית, מדובר בטעויות באשר לסיכונים שהצד לעסקה הסכים לקבל על עצמו (כאשר סיכון שצד לעסקה לקח על עצמו מתממש מדובר בטעות בכדאיות העסקה גרידא). דוגמא אפשרית היא, קונה שרוכש קרקע תוך ציפייה שהקרקע תופשר לבניה בעתיד (מבלי שהצד השני התחייב כלפיו ולו דבר בנידון), אך ציפיותיו אינן מתממשות.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

הטעייה היא טעות הנגרמת בידי הצד השני לחוזה, בין במעשה ובין במחדל, לרבות אי-גילוי של פרטים אשר על פי הדין, הנוהג או נסיבות העניין, היה מחובתו לגלותם.

למשל, אדם המוכר נכס מבלי לגלות לרוכש אודות ליקויים חמורים הקיימים בו. הצד המוטעה רשאי לבטל את החוזה. יחד עם זאת, עליו להוכיח שטעותו נבעה מההטעייה שביצע הצד השני (אחרת עסקינן בטעות) וכי אלמלא הוטעה לא היה מתקשר בחוזה.

הגישה המקובלת כיום בבתי-המשפט היא כי הצד המוטעה לא נדרש להוכיח כוונה רעה או זדון מצדו של המטעה וגם "הטעייה" ברשלנות מהווה הטעייה (ועילה לביטול חוזה) לצורך העניין.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

כפייה היא פגיעה בפועל או איום לפגוע באדם (בגופו, בזכויותיו, במעמדו החברתי, בנכסיו וכיו"ב), על ידי הצד השני (אך לא על-ידי צד ג'), באופן שלא מותר לנכפה ברירה אלא להתקשר בחוזה.

קל לזהות כפייה פיזית, למשל, באיום לפגיעה גופנית. לדוגמא, כשאדם סוחט את חברו להתקשר עמו בחוזה, אחרת יגלה מידע רגיש אודות אותו אדם שהגיע לידיעתו.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

המקרה הקשה יותר להכרעה הינו: מתי לחץ עסקי במסגרת משא ומתן עובר את הגבול והופך לכפייה כלכלית המקנה לנכפה את הזכות לבטל את החוזה לאחר כריתתו.

בתי המשפט בישראל פיתחו שני מבחנים (מצטברים) : (א) עוצמת הכפייה - האם אכן לא עמדה לנכפה אלטרנטיבה מעשית אחרת; ו- (ב) איכות הלחץ שהופעל - האם התחושה היא שמדובר בלחץ לא מוסרי, לא חברתי, שחיי מסחר סבירים והוגנים אינם יכולים לסבול. יש לציין כי חוק החוזים קובע כי אזהרה בתום-לב על הפעלתה של זכות אינה מהווה כפיה. כלומר, במידה ופלוני חייב כספים לאלמוני, הודעה בתום-לב מצדו של זה האחרון כי אלמלא פלוני יחתום עמו על הסכם פשרה להחזר החוב הוא יפנה להוצאה לפועל אינה מהווה כפיה לצורך העניין.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

עושק הוא מצב בו ההתקשרות בחוזה נגרמה עקב ניצול שניצל הצד השני (או אחר מטעמו) את מצוקתו של הנעשק, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר ניסיונו, ותנאי החוזה גרועים "במידה בלתי סבירה" מן המקובל.

הנעשק רשאי לבטל את החוזה. אולם, עליו להוכיח כי הצד השני ידע שהוא מנצל את מצבו או שחשד בדבר ובחר לעצום את עיניו וכי העושק הוא שגרם לו להתקשר בחוזה. למשל, סוחר המוכר לאדם שמצבו הבריאותי והשכלי לקוי, מוצר במחיר מופקע, בעוד לאחרים מכר את אותו מוצר במחיר נמוך בהרבה. בפועל, בתי-המשפט בישראל לא נוטים להרבות בהכרה בביטול הסכם מחמת עושק, וחוששים מטענות מניפולטיביות ומהעמדות פנים.

דיני חוזים

פגמים בכריתת חוזה - טעות, הטעייה, עושק וכפייה

בהסכם הניתן להפרדה לחלקים אין לבטל את כל ההסכם, אלא רק את החלקים בו הנגועים בפגם בכריתה. יחד עם זאת, במידה ומדובר בפגם יסודי, אשר לו היה יודע עליו מלכתחילה הצד שנפגע הוא לא היה מתקשר בהסכם, ניתן לבטל את ההסכם בשלמותו.

ביטול החוזה בשל פגמים בכריתתו נעשה באמצעות הודעת הצד שנפגע לצד השני בתוך זמן סביר מרגע שנודע לו על הפגם בכריתה (ובכפיה בתוך זמן סביר משנודע לו כי פסקה הכפייה). משבוטל החוזה חייב כל צד להשיב לשני את מה שקיבל במסגרתו או לחילופין לשלם את שוויו. כמו-כן, יש לציין כי אין בהוראות הנ"ל כדי לגרוע מזכותו של הצד שנפגע לתבוע את הצד בשני בגין נזקים נוספים (כגון הפסדים כספיים) שנגרמו לו עקב ההתקשרות בחוזה שהוכח כי נתגלו פגמים

בכריתתו.

דיני חוזים

תום הלב במשא ומתן

סעיף 12 לחוק החוזים קובע כי "במשא ומתן לקראת חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב."

עקרון תום הלב מהווה עבור חוק החוזים ערך מוסף של עקרונות מוסריים כגון: נאמנות, אמונה, יושר והגינות. כל אדם שהינו צד בחוזה, מחויב לנהוג בתום לב, ללא יוצא מן הכלל. הדרישה לנהוג בתום לב בעת משא ומתן לקראת הסכם מכילה את החובה להתחשב באינטרסים של הצד השני לחוזה, ולשתף עימו פעולה להגשמת המטרה: קיום החוזה.

יסוד תום הלב במהלך משא ומתן לקראת חוזה נבדק לפי סטנדרט האדם הסביר (לדעת בית המשפט). במסגרת הבדיקה נשאלת השאלה: **האם מדובר בהתנהגות**

סבירה ההולמת שני צדדים העומדים בפני חתימה על חוזה?

דיני חוזים

תום הלב במשא ומתן

קיומה של החובה אינו מותנה בחתימה על חוזה.

הפסיקה קבעה, כי במידה שהופרה חובת תום הלב במהלך משא ומתן לפני חתימה על חוזה, קמה עילת תביעה המקנה סעד של פיצויים - וזאת בין אם נכרת חוזה ובין אם לא נכרת חוזה.

הפסיקה אף הרחיבה וקבעה, כי חובת תום הלב במשא ומתן חלה לא רק במישור יחסי שני צדדים ישירים לחוזה, אלא גם במישור היחסים שבין צד לחוזה ושלוחו של צד אחר לחוזה, למשל עורך דין המייצג צד מסוים.

דיני חוזים

תום הלב במשא ומתן

חוסר תום לב במשא ומתן לקראת חתימה על הסכם נקבע לעיתים עקב אי מסירת פרטים או עובדות, שעל פי הנסיבות הקונקרטיות היה מקום לצפות כי יימסרו. הפסיקה קבעה כי בנסיבות מסוימות, אדם המנהל משא ומתן, נדרש לחשוף פרטים מסוימים מיוזמתו, וזאת ללא קשר לשאלות שנשאלות או לא נשאלות על-ידי הצד השני למשא ומתן.

חוסר תום לב במשא ומתן נקבע גם במקרים בהם לא מסר צד אחד לשני את זהותו של המתקשר, כאשר ידע כי זהות המתקשר חשובה לאותו צד, וכן במקרים בהם ניהל צד כלשהו משא ומתן לשם קבלת מידע בלבד, ללא שום כוונה להתקשר בחוזה עתידי.

דיני חוזים

תום הלב במשא ומתן

הפסיקה קבעה כי הפסקת משא ומתן ללא צידוק סביר, אף היא יכולה להוות חוסר תום לב.

מצב נוסף של חוסר תום לב בעת משא ומתן לצורכי הסכם, קשור **לטכניקה של ניהול משא ומתן**. העלאת הצעות חדשות ובלתי סבירות במהלך משא ומתן, דחיית הצעות סבירות שהעלה הצד השני, נסיגה מהסכמות שהושגו, חזרה מהצעות שכבר הועלו - כל אלו עלולים להצביע על התנהגות הלוקה בחוסר תום לב.

דיני חוזים

תום הלב במשא ומתן

הסעד שמעניק חוק החוזים לצד שנפגע עקב ניהול משא ומתן בחוסר תום לב הינו פיצויים. מטרת הפיצויים - להביא את הצד הנפגע למצב בו היה לולא נכנס למשא ומתן לקראת חתימה על הסכם, או לולא היו נוהגים עימו בחוסר תום לב.

דיני חוזים

תום לב בעת ביצוע חוזה

גם בשלב שלאחר כריתת החוזה, כאשר הצדדים לחוזה מקיימים את שהתחייבו בו, עליהם לעשות זאת בתום לב. כל צד לחוזה מחויב לפעול בחריצות ובהגינות להגשמת כוונתם המשותפת של הצדדים, בהתאם לרוח העסקה, ותוך שיתוף פעולה עם הצד האחר והתחשבות באינטרסים שלו.

סעיף 39 לחוק החוזים: "בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום-לב; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מחוזה."

דיני חוזים

תרופות

אותו צד שנפגע כתוצאה מהפרת החוזה, יכול לתבוע בבית המשפט ולבקש אכיפת החוזה או ביטולו. כמו כן זכאי הצד הנפגע לדרוש פיצויים.

אכיפת חוזה

כאשר הצד הנפגע לא מעוניין לבטל את החוזה והוא רוצה שהחוזה ימשיך להתקיים, מה באפשרותו לעשות? עליו לפנות לבית המשפט בתביעה כי החוזה ייאכף, כאשר לבית המשפט הסמכות לקבוע אם ובאילו תנאים ייאכף החוזה, בהתאם לנסיבות שמעלים הצדדים בפניו.

דיני חוזים

תרופות

קיימים שלושה מקרים שבהם לא ניתן יהיה לתבוע את אכיפת החוזה:
המצב הראשון הוא שהחוזה אינו ניתן עוד לביצוע. כך למשל, אם החוזה היה רכישת מלאי מוצרים והחנות נסגרה ולא ניתן למצוא את הבעלים, הרי אין גם דרך לאכוף את החוזה.

מצב שני, באם החוזה ייאכף על ידי צו של בית המשפט, תהיה בו משום כפייה על הצד השני לביצוע או קבלת שירות או עבודה אישי, לדוגמא אם שילמתם למישהו שיעשה לכם טיפול קוסמטי כלשהו וחתמתם על הסכם, לא ניתן יהיה לאכוף עליו לבצע את הטיפול גם כאשר הוא זה שהפר את החוזה. מצב שלישי, כאשר בית המשפט מגיע למסקנה כי כדי לאכוף את החוזה יהיה צורך בפיקוח של בית המשפט או הוצאה לפועל במידה שאינה סבירה, זהו למעשה שיקול של עלות מול תועלת.

דיני חוזים

תרופות

ביטול חוזה

באיזה מצב יתיר בית המשפט את ביטול החוזה בעקבות הפרתו ?
המקרה הראשון, הוא כאשר ישנה הפרה יסודית של החוזה. מהי הפרה יסודית?
"הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה", לחילופין, אפשר לקבוע בחוזה סעיף או מספר סעיפים שאם אחד הצדדים מפר אותם, זו תיחשב להפרה יסודית של ההסכם כולו.
המקרה השני המאפשר ביטול הינו כאשר ההפרה אינה נכנסת להגדרה של הפרה יסודית. במצב כזה, הביטול של החוזה יהיה אפשרי אם קודם נעשתה פנייה לצד השני, בבקשה כי ימלא את תנאי החוזה וניתן לו זמן מספק לתקן את ההפרה ולמרות זאת הוא לא קיים את המוטל עליו על פי החוזה.

דיני חוזים

תרופות

פיצוי -

הפיצוי אינו תלוי בדרישה לאכיפת החוזה או ביטולו, ואפשר יהיה לקבלו ביחד או בנפרד משני אלה.

על מה יינתן הפיצוי? על הנזק שנגרם לצד הנפגע בעקבות הפרת החוזה. כאשר ישנם מצבים שבהם ניתן פיצוי גם ללא הוכחת נזק כמו במקרה שבו היו צריכים לספק לכם מטבח וזה לא סופק ובעקבות זאת הופר החוזה, הרי אתם תהיו זכאים לקבל פיצוי כספי.

פרק 6 - דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

עוולת הרשלנות כוללת ארבעה יסודות מצטברים:

(1) קיומה של חובת זהירות - האם הנזק היה צפוי: לא כל מקום שלא ננקטה זהירות, ישנה רשלנות אלא במקום שמוטלת על המזיק חובת זהירות. **לשם קיומה של חובת זהירות יש צורך ביחסי שכנות** - שכנות אינה נמדדת במקום או בזמן אלא בצפיות.

(א) **חובת זהירות מושגית**- האם קיימת חובת זהירות כללית מושגית בין שתי הקבוצות (למשל מורים ותלמידים).

(ב) **חובת זהירות קונקרטית**- האם ישנה חובת זהירות של המזיק הספציפי כלפי אותו ניזוק ספציפי (המורה הספציפי הזה לבין התלמיד הספציפי הזה - למורה בבית ספר אחר אין חובת זהירות על כלל התלמידים). אם יש חובת זהירות בוחנים זאת לאור

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

1. צפיות טכנית: האם היה יכול לצפות. הבעלים היה יכול לצפות שמישהו יפגע בנכס, מי שיצר או לא מנע את הנזק הוא הבעלים ולכן משיקולי מדיניות משפטית, יש מקום להטיל אשמה מבחינת שיקולי מדיניות משפטית נקבע שגם המפעיל היה יכול לצפות.

2. צפיות נורמטיבית: האם היה צריך לצפות (לא כל נזק שניתן לצפות צריך לצפות). מי שטוען שאין צפיות נורמטיבית עליו נטל ההוכחה. כאן בודקים את המקרה הפרטי - במקום שהנזק הוא צפוי חובה לצפותו אלא אם קיימים שיקולים מיוחדים.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

דוגמא: ילדה במסגרת טיול בית ספר ניסתה לצאת מן החלון האחורי של האוטובוס הטבעת שלה נתפסה ונתלשה לה האצבע. האם מתקיימת חובת זהירות מושגית וקונקרטיית בין המורים לתלמדה - קבוצת המורים חבה לתלמידים, והמורים שהיו בטיול ספציפית חבים לילדה חובת זהירות קונקרטית. צפיות טכנית מתקיימת כיוון שניתן לצפות פגיעה של ילדים ופציעתם במהלך הטיול, האם המורים היו צריכים לצפות? כן כי אנו כחברה לא רוצים שהמורים יהיו שאננים.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

קריטריונים לבחינת התקיימות של יחסי שכנות:

- (1) בעל מקצוע או אדם פרטי.
- (2) מעשה אקטיבי או מחדל- עשה מעשה או שרק עמד בצד ולא עזר.
- (3) האם הנזק נגרם ממעשה או מחדל של המזיק או ע"י אדם אחר.
- (4) נזק פיזי או כלכלי טהור.
- (5) אם המזיק יכול לזהות את הניזוק המסוים כמי שהתנהגותו חשפה אותו לסיכון- אם כן יש לו אחריות גדולה יותר.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

קריטריונים לבחינת התקיימות של יחסי שכנות:

(6) ידיעת המזיק כי הניזוק הסתמך על התנהגותו: למשל בעל מוסך - מי שבא אליו מסתמך עליו ב100%.

(7) אבחנה בין פעולה פרטית לבין פעולה שלטונית.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

(2) הפרת חובת הזהירות -

התנהגת הנתבע - האם ננקטו כל אמצעי הזהירות שאדם סביר היה נוקט באותן נסיבות בהן התרחש הנזק.

על אדם לנקוט אמצעי זהירות סבירים. יש להתחשב בהסתברות להתרחשות הנזק, בהוצאה הנדרשת למניעת הסיכון, בחומרת הנזק, בערך החברתי של ההתנהגות שארמה לנזק, ובמיקומם של המזיק והניזוק בגורמים למניעת הנזק.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

(3) **גרימת נזק**: יש צורך שהמעשה הוא גרם לנזק - אם המעשה לא גרם לנזק זוהי איננה רשלנות.

(4) **קשר סיבתי (קש"ס)** בין ההפרה לבין הנזק. הקשר הסיבתי צריך להיות בין ההפרה לבין הנזק, כלומר, הנזק הוא תוצאה של ההתנהגות.

(א) **קש"ס עובדתי** "מבחן האלמלא" - אלמלא היה עושה המזיק את הפעולה האם עדין היה נגרם הנזק? אם כן עוברים לשלב הבא. (דוג' מהפסיקה - ילדים הלכו מכות בקייטנה התגלה דימום בכליה והיא נכרתה - אין ספק שהעירייה התרשלה אך הפגם בכליה הוא מולד וכתוצאה מהריב גילו אותו - לכן מתנתק הקש"ס - הנזק היה נגרם גם ללא אשמו של הנתבע).

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

(ב) קש"ם משפטי: משנקבע קיומו של קשר סיבתי עובדתי, קמה השאלה, אם הקשר הסיבתי לא נשלל בשל שיקולים של סיבתיות משפטית. סעיף 64 לפקודת הנזיקין - קובע שלושה מצבים בהם יתנתק הקש"ם המשפטי:

1. הנזק נגרם ע"י מקרה טבע בלתי רגיל שאדם סביר לא היה יכול לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע את תוצאותיו אף בזהירות סבירה: אמזלג נ' סולל בונה - הגג קרס כתוצאה מסופה - בית המשפט אומר כי כאשר נטענת טענה של מקרה טבע בלתי רגיל, יש לבחון את מידת התדירות של אותו אירוע, עוצמתו ונקיטת אמצעי הזהירות של הטבע - ככל שההתפרצות נדירה יותר והנתבע מראה שנקט אמצעי זהירות ממשיים, יהיה קל לו יותר לשכנע את ביהמ"ש שאינו אחראי.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

2. אשמתו של אדם אחר הוא שהיה הסיבה המכרעת לנזק - יש לבדוק אם התערבותו

של גורם זר יכול לנתק את הקשר בין המזיק לבין הנזק. אם אור יורה חץ וראובן מסיט אותו האם ראובן אשם? אם התערבותו של הגורם הזר צפויה - כלומר המזיק היה יכול לצפות אותה - לא מתנתק הקש"ס.

3. קטין - אם ילד נכנס לנכס של אדם אחר וניזוק בגלל שהיה לילד חלק בזה - לא יקבעו לו אשם תורם.

דיני נזיקין

עוולת הרשלנות

הפסיקה קבעה 3 מבחנים חלופיים לבדיקת קיומו של הקש"ס המשפטי :

1. מבחן הצפיות - האם המזיק כאדם סביר צריך היה לצפות כי התנהגותו תביא לנזקו של הניזוק בין באופן עצמאי ובין בצירוף גורם זר. כאשר התערבות הגורם צפויה - אין ניתוק קש"ס.

2. מבחן תחום הסיכון - האם התהליך שהוביל לנזק הוא התהליך ממנו רצה המחוקק להגן? האם התוצאה של הנזק שייכת לסוג הסכנות שהיו מסתברות ממנה?

3. מבחן השכל הישר - האם כל התכונות שמיוחסות לרשלנות בהתנהגות הנתבע גרמו בפועל להתהוות התוצאה המסוכנת. כאשר הנזק נגרם בשל התערבות גורם זר, השאלה היא האם התערבותו של הגורם הזר שוללת במישור הגיוני את קיומו של

דיני נזיקין

הפרת חובה חקוקה

סעיף 63 לפקנ"ז -

"מפר חובה חקוקה הוא מי שלא מקיים חובה המוטלת עליו לפי חיקוק למעט פקודה זו.."

"למעט פקודה זו" - לא ניתן לתבוע לפי סעיף זה בגין העוולות המצויות בפקודה - העוולה חייבת להיות חיצונית לפקודה. יש חוקים מסוימים שמקנים אפשרות לתבוע ישירות מהם בלי צורך להיעזר בפקנ"ז - למשל חוק מוצרים פגומים.

דיני נזיקין

הפרת חובה חקוקה

הסעיף כולל חמישה רכיבים פוזיטיביים מצטברים ורכיב אחד שלילי:

(1) ההפרה היא לפי חיקוק - כלומר יש חוק שמטיל חובה זו. יש חובה שבצידה סמכות ויש חובה שבצידה סמכות שבשיקול דעת.

ע"א 915/91 מדינת ישראל נ' לוי, פ"ד מח(3) 45:

המפקח על הביטוח לא הפעיל את שיקול דעתו ולא הפסיק את פעילותה של חברת ביטוח שצברה גירעונות. הפרת חובה חקוקה קיימת רק כאשר מדובר בהפרת סמכות שבחובה ולא די העניין זה לסמכות שבשיקול דעת.

דיני נזיקין

הפרת חובה חקוקה

(2) החיקוק לפי פירושו הנכון נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר: פירוש מצומצם - אם החיקוק נועד לטובתם של כלל הציבור היחיד אינו יכול להגיש תביעה בעילה. פרשנות מרחיבה - אם החיקוק נועד להגן על כלל בני האדם וכלל בני האדם הם גם יחידים אז הם יכולים להגיש תביעה.

ע"א 245/81 סולטאן נ' סולטאן, פ"ד לח(3), 169:

אדם מוסלמי גירש את אשתו שלא כדין נגד סעיף 181 לחוק העונשין. בית המשפט קבע שמפרשים את כוונה של החיקוק לפי ההוראה הספציפית אליה מתייחסים ולא לפי החיקוק כולו.

דיני נזיקין

הפרת חובה חקוקה

- (3) המזיק אכן הפר את החובה המוטלת עליו- המזיק פעל שלא כפי שהחוק הורה לו לפעול. כל התובע להוכיח שהמזיק אכן הפר את החובה המוטלת עליו בחוק בין במעשה ובין במחדל.
- (4) כתוצאה מההפרה נגרם נזק- יש להוכיח כי הפרת החובה היא שגרמה לנזק. כלומר, התובע בעילה של הפרת חובה חקוקה צריך להוכיח קיומו של קשר סיבתי עובדתי ומשפטי.
- (5) הנזק הוא מהסוג אליו התכוון החיקוק- למה התכוון המחוקק - לאיזה ראש נזק - החיקוק לא נועד להגן על עובד מפני זריקת סיד על פניו.

דיני נזיקין

הפרת חובה חקוקה

(6) החיקוק לפי פירושו הנכון התכוון לאפשר תרופה זו - כאשר יש לניזוק עילת תביעה אחרת לא יינתן הסעד לפי סעיף 63. גם אם כל חמשת היסודות מתקיימים - אבל גם השישי מתקיים לא יהיה פיצוי. את חמשת הראשונים ינסה להוכיח התובע ואת האחרון ינסה להוכיח הנתבע. במידה ונקבע שהחיקוק הוא לטובת הציבור - לא יינתן פיצוי כי החיקוק לא התכוון לאפשר תרופה זו לתובע פרטי.

המקרים שנידונו בפסיקה הם מקרים בהם החוק מטיל חבות לטובתו של אדם. למשל, בחובות המעביד כלפי עובדיו, תקנות רישוי עסקים, חוק התכנון והבנייה, חוק העונשין ופקודות התעבורה. בפס"ד עובדיה המעביד הפר את חובת הגידור של מכונה מסוכנת וכתוצאה מכך נגרם לאחד העובדים נזק בידו. בית המשפט קבע כי אף על פי שהעובד התרשל בכך שהכניס את ידו למכונה, אשמתו המוסרית של המעביד, גדולה מזו של העובד ולכן עליו לפצותו.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

הכלל "הדבר מעיד על עצמו" מעוגן בסעיף 41 לפקודת הנזיקין תחת עוולת הרשלנות. רשלנות בנזיקין מסווגת כעוולת מסגרת אשר אינה מגדירה התנהגות פסולה ספציפית, אלא חלה על אינסוף מקרים בהם התרשלותו הלכאורית של הנתבע הביאה לידי קרות הנזק.

זוכרים? כדי לזכות בתביעת רשלנות, על התובע להוכיח קיומם של שלושה יסודות:
התרשלות הנתבע - משמע, מעשה או מחדל העומדים בניגוד להתנהגותו של אדם סביר.

חובת זהירות של הנתבע כלפי הניזוק.

קשר סיבתי בין הנזק שנגרם לבין ההתנהגות הרשלנית.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

ברגיל, מונח נטל ההוכחה לקיומם של יסודות אלו על התובע, בהתאם לכלל הגדול של עולם המשפט לפיו "המוציא מחברו עליו הראיה".

ישנם מקרים מיוחדים (סעיפים 38-41 לפקודת הנזיקין) בהם החליט המחוקק כי ראוי להעביר את נטל הראיה מהתובע לנתבע.

הכלל "הדבר מעיד על עצמו" הוא האחרון בשורת סעיפים אלו המתייחסים לרשלנות ואשר סוטים מהעיקרון הנ"ל.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

על התובע המעוניין להעביר את נטל הראיה אל הנתבע, להוכיח את 3 התנאים הקבועים בסעיף:

- 1) חוסר ידיעתו של התובע, בכוח או בפועל, את העובדות הספציפיות שהביאו לגרימת הנזק.
- 2) שליטת הנתבע בנכס המזיק.
- 3) תוצאות המקרה מתיישבות יותר עם המסקנה שהנתבע התרשל מאשר שלא.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

1) חוסר ידיעתו של התובע, בנזק או בפועל, את העובדות הספציפיות שהביאו לגרימת הנזק.

המבחן הוא מבחן בעל אופי סובייקטיבי - אובייקטיבי. גם לא ידע וגם לא היה צריך לדעת. ע"א 206/89 רז נ' בית החולים אלישע בע"מ:

אישה נכנסה עם הריון תקין לבית החולים ויצאה עם תינוק פגום. מה תכלית סעיף 41:

(א) לתקן ככל הניתן את הא-סימטריה בין התובע ובין הרופאים לבית החולים: בית החולים בעל ידע וחומר רפואי החולה בעמדה נמוכה יותר - כלומר אם בית החולים היה שומר את המסמכים התוצאות היו נכונות יותר והמקום לטעויות היו פחותות -

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

(ב) ייעול: ייעול הדיון המשפטי ע"י העברת הנטל לזה שהראיות בידיו. בית החולים לא יסתיר מסמכים אם יהיה חשש שהנטל יעבור אליו.

(ג) צמצום התנהגות רשלנית: הרתעה וצמצום התנהגות רשלנית של מי שיש לו האפשרות לעשות כן.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

(2) הנזק נגרם ע"י נכס שלתובע הייתה שליטה מלאה עליו:

נקבעו קריטריונים לקביעה בעלות על נכס למזיק פוטנציאלי -

אין לייחס למישהו אחר זולת הנתבע התערבות פעילה בנכס בזמן התאונה באופן שיכול להצביע או לתרום להתרחשותה. התובע צריך להצביע על הנכס ולנתבע צריכה להיות שליטה מלאה על הנכס, אך לא שליטה מלאה מלשון בעלות כלומר מבחן טכני פורמאלי אלא מבחן מעשי ענייני (לכאורה המעלית שלי אבל חברה מתחזקת אותה).

(א) הנתבע צריך להצביע על הנכס - גם ידיו של אדם יכולות שיהיו נכס.

(ב) מבחן ענייני - ביחס לזמן התאונה אין לייחס למישהו אחר מלבד המזיק שליטה

בנכס באופן שהוא ענייני מעשי.

הארגון לקידום והעשרת שמאים

ORGANIZATION FOR THE PROMOTION AND ENRICHMENT OF APPRAISERS

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

(א) התובע לא צריך להצביע על מזיק מסוים כרשלן - למשל במקרה שיש תרופה על השולחן והיא נשפכת על חולה - הוא לא יודע מי שם אותה שם ולכן הוא יכול לתבוע את המעביד למשל את בית החולים. אין צורך להצביע על מזיק מסוים כרשלן אלא צריך להצביע על מזיק באופן כללי.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

(3) נראה לבית המשפט שאירוע המקרה שגרם לנזק מתיישב יותר עם המסקנה שהנתבע לא נקט זהירות מאשר עם המסקנה שהוא נקט זהירות סבירה - על הנתבע הראיה שלא הייתה לגבי המקרה שהביא לידי הנזק התרשלות שיחוב עליה: מאזן ההסתברויות של בית המשפט - מסתבר שהנתבע לא נקט אמצעי זהירות יותר מהעובדה שהוא כן נקט אותם ולכן הנטל יעבור לנתבע שיוכיח שנקט את כל האמצעים הסבירים.

דיני נזיקין

"הדבר מדבר בעד עצמו"

אם מתקיימות שלוש דרישות הסעיף, עובר נטל הראיה אל הנתבע. מהו הנטל

המועבר אל הנתבע? החוק אומר "חובת הראיה"

בפסיקה ניתנו לביטוי שני פירושים שונים: יש שפרשו אותו כמטיל את חובת הבאת הראיות - כלומר, החובה להציג הסבר חלופי סביר לנסיבות התרחשות הנזק, שיש בו כדי לזכותו מאחריות. מנגד, יש שפרשו אותו כמטיל את חובת ההוכחה/השכנוע - דהיינו, החובה להציג הסבר שיגבר על גרסתו של התובע.

האבחנה בין שני הפירושים הנ"ל היא משמעותית בעיקר למצבים בהם בסוף המשפט גרסאותיהם של התובע ושל הנתבע התקבלו באותה מידה. לפי הפירוש המטיל את חובת הבאת הראיות, הרי שבמקרה כזה חובת ההוכחה נותרה על התובע ולכן הוא יפסיד את התביעה. לעומת זאת, אם הנטל המועבר לנתבע הוא נטל

ההוכחה, במצב של שוויון ביהמ"ש יפסוק נגדו.

דיני נזיקין

הגנות

הנתבע יכול לצמצם את הסיכוי שהוא יצטרך לשאת כלפי הנפגע בנטל הפיצויים - לפעולות כאלה קוראים הגנות.

"הסתכנות מרצון" -

סעיף 5(א): אולם הנתבע הפר חובה חקוקה או נהג ברשלנות - אך התובע ידע כי הוא נכנס למצב מסוכן ולכן הדבר שולל ממנו את הזכאות לפיצויים. לכאורה היינו צריכים לקבל פיצוי בגין הנזק - אך הוא הפעיל מנגנון הגנה - ולכן או שהוא ישלם פחות או שהוא לא ישלם כלל.

דיני נזיקין

הגנות

שלושה תנאים מצטברים להתקיימות ההגנה:

- (1) על הנתבע לדעת ולהעריך את הסיכון ואת הנזק הצפוי לו: על הנתבע מוטלת החובה להוכיח כי לתובע הייתה מודעות לעובדות שמקיימות את הנזקים שיכולים לקרות כתוצאה מהתנהגותו. יש לבדוק זאת לפי מבחן הצפיות - אם הנתבע לא העריך את הסכנות ההגנה לא תתפוס. החוק מדבר על ידיעה סובייקטיבית של הניזוק ולא אובייקטיבית של האדם הסביר.
- ע"א בלגה נ' עזבון טפט- עלו על מוקש והתפוצצו ומתו. הטענה לא התקבלה כי לא היה ניתן להוכיח ידיעה סובייקטיבית - הם מתים.

דיני נזיקין

הגנות

- (2) חשיפה עצמית לסיכון: על הנתבע להוכיח שהתובע ידע על האפשרות לקרות הנזק והסכים להיחשף לתוצאות המשפטיות של הנזק כלומר, מוותר על פיצוי למשל, בבנג'י מחתימים על טופס הסכמה וזה מקל עליהם.
- (3) רצון: הנפגע הסכים מרצונו החופשי לסכן את עצמו פיזית ומשפטית. נדרש כי הסיכון יהיה מרצונו החופשי ולא מושפע מגורמים חיצוניים.

דיני נזיקין

הגנות

פציעות בזמן העיסוק בספורט: תנאי סעיף 5 יתקיימו כאשר מדובר בסוג ספורט שהסיכונים הם חלק בלתי נפרד ממנו ולא כאלו שנבעו מתנאים חיצוניים שאינם במהלך הרגיל של הספורט.

עובדים: נוטים לקבל פחות טענות של הסתכנות מרצון - כיוון שעובדים מעוניינים לשמור על עבודתם ואין להם בחירה לגמרי חופשית.

דיני נזיקין

הגנות

"אשם תורם" - סעיפים 64-69: התובע במעשיו או במחדליו תרם להתרחשות הנזק.

(1) **סעיף 64: מורכב משני יסודות:**

(א) **"אשם" - כמוגדר בפקודה.**

(ב) **התנהגותו של הניזוק - התובע.**

דיני נזיקין

הגנות

לא יראו בתובע כתורם לאשם אם קרתה אחת מאלה:

(א) הנזק נגרם ע"י מקרה טבעי בלתי רגיל, שאדם סביר לא יכול היה לראותו מראש ואי אפשר היה למנוע את תוצאותיו אף בזהירות סבירה (למשל איש רץ בים ופוגע בו ברק).

(ב) אשמתו של אדם אחר היה הסיבה המכרעת לנזק.

(ג) אם אדם מזמין ילד מתחת לגיל 12 לביתו ונגרם לו נזק כתוצאה ממעשה של הילד - אין לילד אשם תורם.

סעיף 68: אם גם המזיק וגם הניזוק אשמים התביעה לא תיכשל - היא תחולק. אם יש 50% אשם הוא יקבל מחצית מן הסכום. הרעיון המרכזי: כל אדם חב חובת זהירות על עצמו - הוא לא יכול לסכן את עצמו ולצפות שיפצו אותו על כך.

דיני נזיקין

הגנות

שני מבחנים לבדיקת אשם תורם:

(א) "מידת האשמה המוסרית" מבחן ראשי: בית המשפט שוקל ומעריך את מחדלי או מעשי המזיק מבחינת האשמה המוסרית במקרה הספציפי.

(ב) מבחן האדם הסביר - מבחן משנה: האם האדם הסביר היה נזהר יותר בנסיבות העניין. יש לציין בקיים שלמבחן זה יש פחות משקל, אך בכל זאת לציין אותו.

ע"א שטרנברג נ' עיריית בני ברק: בדרך לבית הכנסת התובע דילג על שלולית והחליק. קבעו לו 50% אשם תורם למרות שהעירייה התרשלה. הוא הכיר דרכים חלופיות, והוא לא היה מרוכז בזמן הניסיון לחצות (היו בידיו דברים שהפריעו לו).

שלוש קבוצות יזכו להגנה מפני טענת אשם תורם - ילדים, לוקים באי שפיות,

דיני נזיקין

לשון הרע

הכרעת בית-המשפט בתביעה בגין פרסום לשון הרע, הנעשית במסגרת פסק-הדין, כוללת ארבעה שלבים עיקריים:

1. **האם מדובר בלשון הרע? סעיף 1 לחוק לשון הרע מגדיר אילו פרסומים מוגדרים כפרסומים של לשון הרע: "לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול -
(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדס;
(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחדים לו;
(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;
(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או**

דיני נזיקין

לשון הרע

2. האם מדובר ב"פרסום"? בשלב השני, בית-המשפט יבחן האם התוכן "פורסם", כפי שפרסום מוגדר בחוק ובפסיקה.

החוק מגדיר "פרסום" ככל סוג של תוכן או מסר שמועבר בכל אמצעי או דרך לאדם אחד לפחות, חוץ מהנפגע (בהליך פלילי בגין פרסום לשון הרע, הדרישה היא כי התוכן יגיע לשני אנשים לפחות חוץ מהנפגע).

פרסום יכול להיות בעל-פה, בכתב, כציוור, בווידאו או כקובץ שמע ולהיות מפורסם בכל אמצעי, כגון: אינטרנט, עיתון, טלוויזיה, מכתב, מודעה, שלט, שיחה וכו'.

דיני נזיקין

לשון הרע

החוק מבחין בין פרסום בכתב לפרסום שאינו בכתב:

בפרסום בכתב- מספיק להוכיח כי הפרסום עשוי היה להגיע לאדם אחד נוסף חוץ מהנפגע (התובע), גם אם לא הגיע בפועל.

בפרסום שאינו בכתב- יש להוכיח כי הפרסום הגיע, בפועל, לאדם אחד נוסף חוץ מהנפגע (התובע).

דיני נזיקין

לשון הרע

3. האם הנתבע זכאי לאחת מהגנות שבחוק?

לשלב השלישי בית-המשפט יגיע אם קבע כי הנתבע פרסם לשון הרע נגד התובע (הנפגע). בשלב זה, בית המשפט בוחן האם הנתבע זכאי לאחת משתי ההגנות הקבועות בחוק בקשר לפרסום.

"אמת דיברתי"

על הנתבע (מי שפרסם לשון הרע) להוכיח את שני הרכיבים הבאים כדי שטענתו תתקבל:

1. התוכן שפרסם נגד התובע הוא אמת.

2. היתה חשיבות, משמעות ועניין ציבורי בפרסום אותו התוכן.

דיני נזיקין

לשון הרע

רכיב ה"אמת" - על הנתבע (המפרסם) חלה החובה להוכיח את אמיתות התוכן באמצעות ראיות (עדים, מסמכים, תמונות וכו') שיגיש לבית-המשפט.

על התוכן שפורסם להיות נכון עובדתית ותואם למציאות האובייקטיבית, גם אם לא באופן מוחלט.

על הנתבע להוכיח כי התוכן שפורסם היה אמת בעת הפרסום. לכן, נתבע עשוי להיות זכאי להגנה גם אם התגלו עובדות אחרות או נוספות לאחר הפרסום.

על נתבע שפרסם תוכן המייחס לתובע (הנפגע) מעשים פסולים או לא חוקיים, חלה חובה גדולה יותר להוכיח את אמיתות הפרסום.

נתבע לא יהיה זכאי להגנה זו אם התוכן שפרסם היה שקרי, גם אם הוא האמין לחלוטין, בכנות והיה בטוח שהתוכן שפרסם הוא נכון ואמיתי.

דיני נזיקין

לשון הרע

בית-המשפט לא מתחשב במניעים של המפרסם (הנתבע) ולכן, גם אם הנתבע התכוון לפגוע ופעל בחוסר תום לב, הוא יהיה זכאי להגנה.

נתבע שחזר על פרסום לשון הרע שנעשה במקור על-ידי אדם או גורם אחר, לא יהיה זכאי להגנה רק משום שהוא "חזר על הדברים" ויהיה עליו להוכיח את אמיתות התוכן כדי להיות זכאי להגנה.

דיני נזיקין

לשון הרע

רכיב ה"עניין הציבורי" -

עניין ציבורי הוא עניין שהציבור יכול להפיק ממנו תועלת במטרה לשפר את אורחות חיו או כדי לגבש דעה בקשר לעניין ציבורי כלשהו.

כאשר בית-המשפט בודק האם מדובר ב"עניין ציבורי" הוא עושה זאת ביחס לפרסום הכולל ולא דווקא ביחס לכל מילה, אמירה ומשפט שבו.

כאשר מדובר באיש ציבור או דמות ציבורית, הנושא בתפקיד ציבורי והפרסום קשור בפעילותו הציבורית ותפקידו, ככלל, יהיה בפרסום עניין ציבורי שכן פעילותו הציבורית יכולה להשפיע על הציבור הרחב. עם זאת, לא כל פרסום בנוגע לאיש ציבור או דמות ציבורית מהווה "עניין ציבורי" ויש להוכיח כי הפרסום קשור לתפקיד או לפעילות הציבורית.

דיני נזיקין

לשון הרע

הגנת "פרסום בתום לב"

כדי שנתבע (מפרסם) יהיה זכאי להגנה בגין פרסום בתום לב, עליו להוכיח כי:

1. הפרסום נעשה בתום לב.

2. הפרסום נעשה לפי אחת מהנסיבות (המצבים או המקרים) המפורטות בחוק.

רשימה חלקית של המקרים המפורטים בחוק:

אי-ידיעה על קיומו של נפגע

נתבע (מי שנטען כי פרסם לשון הרע) שיוכיח כי לא ידע או לא היה חייב לדעת על

קיומו של הנפגע (התובע) ועשה פעולות כדי לברר את האפשרות לקיומו של נפגע

פוטנציאלי לפני הפרסום, טענתו לפרסום בתום לב עשויה להתקבל.

דיני נזיקין

לשון הרע

סופרת פרסמה ספר שבו מוצגת דמותו הפיקטיבית של רופא לא מקצועי, מושחת ובעל תכונות אופי שליליות ושמו שלומי ינובסקי.

לבית המשפט הוגשה תביעה נגד הסופר ונגד ההוצאה לאור על-ידי רופא ששמו שלומי ינובסקי, שטוען כי מדובר בפרסום לשון הרע נגדו.

הסופר וההוצאה לאור טענו שמדובר בפרסום בתום לב, כי מדובר בדמות בדיונית (לא אמיתית), הם לא ידעו שקיים רופא בשם הזה ואפילו הוכיחו כי בדקו בפנקס הרופאים, ממש לפני הפרסום, אם קיים רופא בשם הזה והשם לא הופיע.

במקרה כזה, טענתם של הסופר ושל ההוצאה לאור כי הפרסום נעשה בתום לב עשויה להתקבל והתביעה נגדם תידחה.

דיני נזיקין

לשון הרע

חובה חוקית, מוסרית או חברתית (הגנת העיתונאות האחראית)

מקרה זה רלוונטי בעיקר לפרסום שנעשה על-ידי עיתונאים, כתבים וגופי-תקשורת, במדיות השונות (עיתון, טלוויזיה, אינטרנט וכו').

בפסיקה נקבע, כי תתקבל טענתו של נתבע לפי מקרה זה רק אם יוכיח כי פעל בתום לב והתוכן שפרסם היה תוצר של עבודה עיתונאית אחראית ולפי סטנדרטים מחמירים של זהירות עיתונאית.

דיני נזיקין

לשון הרע

הבעת דעה על איש ציבור או בקשר לעניין ציבורי

טענתו של נתבע לפרסום בתום לב עשויה להתקבל אם יוכיח כי מדובר ב:

פרסום המהווה הבעת דעה על התנהגות תובע (נפגע) שנושא בתפקיד שיפוטי, רשמי, ציבורי, בשירות הציבור או בקשר לעניין ציבורי.

פרסום המהווה הבעת דעה על אופיו, עברו, מעשיו או דעתו של תובע (נפגע) שנושא בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, אם הם התגלו ונובעים מהתנהגותו.

דיני נזיקין

לשון הרע

הבעת דעה של ממונה על מי שכפוף לו

פרסום המהווה הבעת דעה של ממונה על התנהגותו או אופיו של מי שכפוף לו מכוח דין או חוזה (כגון יחסי מעסיק-עובד), עשוי להיחשב כפרסום בתום לב.

במקרה כזה, נתבע (ממונה) שיוכיח כי הביע דעתו על התובע (מי שכפוף לו) במסגרת היותו הממונה עליו וכי הבעת הדעה היה מוצדקת במסגרת זו, עשוי להיות "מוגן" ולא להיות חייב בפיצוי כספי לנתבע, גם אם בפרסום הבעת הדעה היה משום לשון הרע.

למשל: חו"ד מעסיק על העובד שלו במסגרת משוב שנתי

דיני נזיקין

לשון הרע

פיצוי על לשון הרע הקבוע בסעיף לא(א) לחוק איסור לשון הרע קובע פיצוי של 50,000 ₪ (נכון ליום פרסום החוק) בגין כל אמירה שנפסק לגביה כי היא מהווה לשון הרע כלפי הנפגע. חשוב לציין כי לבית המשפט שיקול נרחב האם לפסוק את מלוא הסכום או רק את חלקו.

חשוב לציין, כי בד"כ נפסק כפיצוי רק חלק מהסכום הקבוע בחוק.

דיני נזיקין

לשון הרע

על מנת לזכות בפיצוי כפול, על התובע לפרט את טענותיו במסגרת סעיף 7א(ג) במפורש כבר בכתב תביעה על לשון הרע ולהניח תשתית ראייתית בדבר הכוונה לפגוע.

עמד על כך בית המשפט בתיק ע"פ 677/83 בורוכוב נ' יפת:

"נדרש, אפוא, קיומו של יסוד נוסף, של התנהגות זדונית, של כוונה "של ממש" לפגוע, שקיומו לא הוכח במקרה דנא. לפיכך ניתן, לכאורה, להתבסס על ההלכות שנקבעו לגבי העבירה הפלילית של פרסום לשון הרע".

פרק 7- דיני עבודה

מערכת יחסי עובד-מעסיק

חקיקת מגן

- . כל מעסיק בישראל, כפוף לחובות ולמגבלות שנקבעו על ידי המחוקק ומחוקק המשנה.
- . על חובות אלה לא ניתן להתנות באופן שיגרע מהן.
- . חוקי המגן מהווים את מקבץ הכללים המחייבים את המעסיק הישראלי כלפי עובדו.
- . להפרת חוקי המגן השלכות במישורים שונים: חשיפה לתביעה בבית הדין לעבודה, הפעלת סמכות משרד העבודה במישור הפלילי ובמישור המינהלי.

מערכת יחסי עובד-מעסיק

חקיקת מגן

חקיקה ראשית:

חוקי המגן החלים בישראל: החוקים המסדירים את המינימום המגיע לכל עובד בישראל מבחינת שכר ותנאי עבודה. למשל: חוק חופשה שנתית, חוק דמי מחלה, חוק הגנת השכר.

מערכת יחסי עובד-מעסיק

חקיקת מגן

חקיקת משנה:

תקנות שונות שהתקין מחוקק המשנה המיישמות ומסדירות את חובות המעסיק ביחס לחוקי המגן.
למשל: תקנות פיצויי פיטורים בנושא התפטרות בדין מפוטר.

מערכת יחסי עובד-מעסיק

חקיקת מגן -

צווי הרחבה:

צווים שפרסם שר העבודה אשר מרחיבים הסכמים קיבוציים כלליים שונים במשק, והעוסקים אף הם בזכויות עובדים מחייבות, כגון פנסיה, דמי הבראה ודמי נסיעה.

חוק שכר מינימום

- עובדים זכאים לתשלום שכר שלא יפחת משכר המינימום המונהג במדינת ישראל ומתעדכן מעת לעת. שכר המינימום נקבע לפי שני פרמטרים:
 - גיל העובדים: בני נוער, או מבוגרים מעל גיל 18.
 - אופן התשלום: שכר חודשי, שכר יומי או שכר שעות.
- עובד זכאי לשכר שלא יפחת משכר המינימום עבור כל שעות עבודתו כולל בתקופת ניסיון, הכשרה או התלמדות - גם אם הסכים לעבוד בשכר נמוך יותר.
- אי-תשלום שכר מינימום או איחור במועד תשלום השכר הוא

חוק שכר מינימום

ב- 01.04.2023, עלה שכר המינימום מ-5,300 ₪ לחודש עבודה מלא (29.12 ₪ לשעה) ל-5,571.75 ₪ לחודש עבודה מלא (30.61 ₪ לשעה).

שר העבודה, יואב בן צור, חתם ביום 11.3.2024 על צו העלאת שכר המינימום, והחל מ-1 באפריל 2024 שכר המינימום לחודש יעמוד על סכום של 5,880.02 שקל (32.30 ₪ לשעה).

חוק שעות עבודה ומנוחה

חוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951:

- תשלום שעות נוספות, שעות עבודה במנוחה השבועית וקיצור שעות העבודה בזמן משמרת לילה (משמרת כזו כוללת שעתיים לפחות בטווח שבין 22:00 בלילה ו- 6:00 בבקר).
- הכלל: איסור שעות נוספות ועבודה במנוחה השבועית אלא בהיתר משר העבודה.
- ניתן היתר כללי לעבודה בשעות נוספות עד לתקרה (60 שעות נוספות לחודש) ולעבודה במנוחה השבועית בענפים מסויימים.

**כאשר אושרה עבודה כאמור יש לשלם התמורה עבורה בהתאם לתעריפים
הקבועים בחוק:**

- **עבודה במנוחה השבועית בשעות רגילות: תעריף של 150% + מנוחה חלופית.**
- **עבודה בשעות נוספות: שעתיים ראשונות: 125%. מהשעה השלישית ואילך: 150%.**
- **עבודה במנוחה השבועית בשעות נוספות: שעתיים ראשונות: 175%. מהשעה השלישית ואילך: 200%.**
- **אין לבצע קיזוז של שעות נוספות עם שעות היעדרות! חובת חישוב ברמה יומית (+שבועית).**
- **אין מדובר בזכות של העובד לעבודה בשעות נוספות. מדובר בזכות לקבל תשלום בעד ביצוען במקרים בהם קבע המעסיק כי יש לבצע שעות נוספות, והדבר התאפשר מכח מגבלותיו התקציביות.**

תפקיד שאינו בר פיקוח/דורש מידה מיוחדת של אמון אישי:

- מדובר בחריג לחוק אשר היקפיו בעבר הלכו והצטמצמו על פי פסיקת בתי הדין לעבודה.
- לגבי תפקיד שאינו בר פיקוח - הפסיקה צמצמה זאת כמעט לאפס מקרים.
- לגבי מידה מיוחדת של אמון אישי - יחול על עובדי הנהלה בכירה, בעלי סמכות לקבוע מדיניות, שכר גבוה והטבות וללא שעות עבודה מוגדרות.

- פסק דין של בית הדין הארצי נ.ש. מרכזי תפעול לרכב בע"מ - גבריאל עטיאם:
- מנהל מוסך אחד ברשת מוסכים.
- הוא לא היה בדרג הנהלה בכירה ולא היתה לו סמכות לקבוע מדיניות.
- חרף זאת, נקבע כי יחול עליו החריג של מידה מיוחדת של אמון אישי שכן קיבל שכר גבוה ובנוסעים שנגזרו מרווחי המוסך, היה פותח וסוגר את המוסך, מנהל מו"מ עם שמאים ולקוחות, גייס עובדים וביצע רכישות למוסך.
- למעשה, גבריאל קיבל החלטות בעלות השלכות כלכליות על המוסך והיה אחראי על ניהול המוסך וזה הכריע את הכף.

• שעות נוספות גלובליות?

- חל איסור לשלם "שכר כולל" אלא בחריגים על פי חוק.
- מנגד, תשלום תוספת גלובלית שאין ביצוע בצידה מהווה חריגת שכר אסורה!
- הפסיקה הכירה בתוספת מעין זו במידה ואכן משקפת המכסה המוערכת שתידרש במסגרת תפקידו של העובד.

קיצור שבוע העבודה ל- 42 שעות

צו ההרחבה שפורסם ביום 19/3/18 קובע כי שבוע העבודה במשק יקוצר ל- 42 שעות שבועיות החל מיום 1/4/18:

- קיצור שבוע העבודה יבוצע על ידי הפחתת שעת העבודה ביום קבוע, וזאת בהתאם לצרכי העבודה ולמקובל בה, בהתחשב בצרכי העובדים ככל הניתן.**
- ניתן לשנות את היום הקבוע כנגד מתן יום מקוצר אחר חלופי, לפי צרכי העבודה המחייבים תוך התחשבות בצרכי העובדים.**

קיצור שבוע העבודה ל- 42 שעות

- שעות נוספות ביום המקוצר יימנו החל מתום יום העבודה המקוצר.
- ערך השעה יחושב על בסיס חלוקת השכר החודשי ב- 182.
- עדכון הזכויות הצבורות במקרים של עובדים חלקיים/שעתיים לבסיס של 182 שעות חודשיות.

חובת דיווח נוכחות

תיקון 24 לחוק הגנת השכר, תשי"ח-1958

- ביחס לכלל המעסיקים נקבעו תיקוני חקיקה מרחיקי לכת המקבעים את חשיבות חובת דיווח ותייעוד שעות העבודה של העובד.
- מעסיק שלא ינהל פנקס שעות עבודה כנדרש בחוק יידרש להוכיח כי העובד לא ביצע שעות עבודה נוספות עד להיקף של 60 שעות עבודה בחודש! זאת כל עוד מסר העובד "ראשית ראיה".

תיקון עקיף בחוק שעות עבודה ומנוחה, תשי"א-1951

תיקון עקיף בחוק שעות עבודה ומנוחה (ס' 25) קובע כי על המעביד לנהל רישומי שעות עבודה באופן שוטף, ובמידה והרישומים לא מבוצעים באופן דיגיטאלי, אלקטרוני או מכניים, על מעביד לרשום את שעות העבודה של העובד ולהחתים אותו ליד הרישום.

תיקון 24 לחוק הגנת השכר:

בפברואר 2009 נכנס לתוקף התיקון לחוק הגנת השכר, המסדיר את חובת המעסיק לנהל פנקס שכר ולמסור תלוש שכר לעובד:

(א) מעביד חייב לנהל פנקס שכר ולמסור לכל עובד, בכתב, תלוש שכר; בחוק זה -"פנקס שכר" - פנקס בדבר שכר העבודה המגיע לעובדים ופרטי השכר ששולם להם; "תלוש שכר" - רישום נתונים מתוך פנקס השכר, המפרט את פרטי השכר ששולם לעובד.

תיקון 24 לחוק הגנת השכר:

(ב) פרטי השכר בפנקס השכר ובתלוש השכר יכללו את הפרטים המנויים בתוספת.

(ג) הרישום בפנקס השכר ומסירת תלוש השכר לעובד ייעשו לא יאוחר מהיום הקובע.

אלו פרטים חייב המעביד לציין בתלוש השכר ובפנקס השכר?

- תעודת זהות, שם פרטי ושם משפחתו של העובד.
- שם המעביד, כתובת מקום העבודה ומספר העוסק.
- תאריך תחילת העבודה וותק העובד.
- היקף המשרה- לגבי עובד במשכורת.
- שכר שעת-י- לגבי עובד בשכר.
- דירוג העובד ודרגת העובד- לגבי עובד ששכרו נקבע בהתאם להסכם קיבוצי.

- ניכויים למיניהם: ביטוח לאומי, מס הכנסה, ביטוח בריאות, קופות גמל וכל ניכוי אחר.
- תשלומים בגין תנאים סוציאליים אשר אינם משולמים ישירות לעובד ואינם מנוכים ישירות משכרו.
- הסכום לתשלום ברוטו, הסכום לתשלום נטו.
- דרך תשלום השכר: מספר חשבון בנק, סניף וכדומה בעבור שכר אשר אינו משולם במישרין.
- שכר המינימום הקבוע בחוק, הן שעתה והן כולל, בהתאם לגילו של העובד.

התיקון קובע בין היתר :

- **א. במישור הפלילי נקבעו עונשים פליליים על אי מתן תלוש או אי דיוק בפרטים וניכוי שלא כדין של סכומים בניגוד לחוק;**
- **ב. במישור האזרחי, נקבע כי בית הדין לעבודה רשאי לפסוק לטובת עובד "פיצויים לדוגמא" - ללא הוכחת נזק- על אי מתן תלוש שכר ביודעין או על אי פירוט הפרטים שחייבים לכלול בו, עד 5000 ₪ עבור כל תלוש.**

היפוך נטלי ההוכחה וקביעת חזקות לטובת העובד בתביעת שכר:

במידה ולא ניתן תלוש שכר, חזקה על המעביד ששילם שכר כולל בניגוד לסעיף 5 לחוק הגנת השכר. המשמעות היא כי על השכר ששולם ייראה כ"שכר רגיל" ועליו חייב המעביד להוסיף תשלומים בעבור נסיעה, דמי הבראה, שעות עבודה וחופשה.

החוק למניעת הטרדה מינית, תשנ"ח-1998

- שורת כללים מחייבים אשר נקבעו על ידי המחוקק, על מנת למנוע סביבת עבודה שיש בה הטרדה מינית, ולקבוע דרכי טיפול במקרה של תלונה על הטרדה מינית.
- חשוב: על המעסיק לפעול לבירור התלונה גם במידה והנפגע/ת בחרו שלא להגיש תלונה, ודי בכך שהדבר נודע למעסיק.
- במקרה של יחסי מרות אין צורך בהבעת התנגדות על מנת שהמקרה יהווה הטרדה מינית.

מהי הטרדה מינית?

א. התנהגויות האסורות בחוק העונשין - אין צורך בסירוב או התנגדות של מושא הטרדה:

- סחיטה באיומים, כאשר המעשה שהאדם נדרש לעשותו הוא בעל אופי מיני.

- מעשים מגונים: (ללא הסכמת הזולת; ניצול יחסי מרות וכו'; קטין מתחת לגיל 16)

- מעשה שאדם עושה בזולתו לשם גירווי, סיפוק או ביזוי מיני ללא הסכמת הזולת.

מהי הטרדה מינית?

- ב. הצעות חוזרות בעלות אופי מיני, המופנות לאדם אשר הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות האמורות.
- ג. התייחסויות חוזרות המופנות לאדם, המתמקדות במיניותו, כאשר אותו אדם הראה למטריד כי אינו מעוניין בהתייחסויות האמורות.
- ד. התייחסות מבזה או משפילה המופנית כלפי אדם ביחס למינו, מיניותו או נטייתו המינית.
- ה. פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם, המתמקד במיניותו, שנועד להשפילו או לבזותו, ללא הסכמה (תיקון מס' 10 לחוק).

מסגרת יחסי עבודה - הגדרת החוק

• ס' 2 לחוק למניעת הטרדה מינית מגדיר את מסגרת יחסי העבודה וקובע:

"מקום עבודה או מקום אחר שבו מתנהלת פעילות מטעם המעביד, תוך כדי עבודה או תוך ניצול מרות ביחסי עבודה בכל מקום שהוא."

ניצול יחסי מרות

קיימת חזקה לפיה בהתקיים מצב אובייקטיבי של יחסי מרות, קיים גם יסוד הניצול ועל הנילון להפריך את החזקה. אי לכך קובע החוק כי אין צורך להראות "היעדר הסכמה" במקרה הבא:

(6) הצעות או התייחסויות כאמור בפסקאות (3) או (4), המופנות למי מהמנויים בפסקאות המשנה שלהלן, בנסיבות המפורטות בפסקאות משנה אלה, גם אם המוטרד לא הראה למטריד כי אינו מעוניין בהצעות או בהתייחסויות האמורות:

....

(א) לעובד במסגרת יחסי עבודה, ולאדם בשירות במסגרת שירות -
תוך ניצול מרות ביחסי עבודה או בשירות;

מהי התנכלות?

- פגיעה שבאה על רקע של הטרדה מינית, או בתלונה בתביעה, שהוגשו על הטרדה מינית.
- חשוב! התנכלות מתייחסת לא רק למתלונן כי אם גם למי שסייע לו.

אחריות המעביד

- החוק למניעת הטרדה מינית מטיל חובה על מעבידים לנקוט אמצעים מסוימים על מנת למנוע הטרדות מיניות במסגרת יחסי עבודה, זאת בשל כך שהמוטרד עלול להיפגע בפרנסתו, תנאיו ומקום עבודתו.
 - חובה על המעביד לקבוע דרך יעילה להגשת תלונות, לטפל ביעילות במקרי הטרדה מינית או התנכלות הידועים להם, ולתקן פגיעות שנגרמו עקב הטרדה מינית או התנכלות.
- אחריות המעביד חלה **על כל אדם**, גם אם הוא לא עובד של המעביד, אשר בא במגע עם עובד של המעביד או ממונה מטעמו במסגרת יחסי עבודה לרבות עובדי חברת כח אדם.

אחריות המעביד

• חובת מניעה

- תליית תקנון (מעביד המעסיק מעל 25 עובדים).
- מינוי אחראי/ת למניעת הטרדה מינית.
- קיום הדרכות במקום העבודה.

• חובת טיפול

- טיפול במקרה שנודע למעסיק עליו (גם במידה ולא הוגשה תלונה).
- יישום והסקת מסקנות למניעת הישנות הטרדות מיניות.
- חסיון!

התעמרות בעבודה

- באופן כללי, אסור למעסיק להתעמר בעובד במקום העבודה ועליו לספק לעובד סביבת עבודה השומרת על כבודו.
- התעמרות במקום העבודה הנה התנהגות מטרידה ומשפילה שאינה פיזית, המופנית כלפי עובדים באופן חוזר ונשנה.
- עובד אשר המעסיק התעמר בו במסגרת יחסי העבודה, עשוי להיות זכאי לפיצוי בשל עוגמת נפש, הן מהמעסיק והן ממזמין השירות (במקרה של עובדי קבלן).

התעמרות בעבודה

פסק דין מנחה בנושא - פרשת עובדי מעון ראש הממשלה

גיא אליהו נ' מעון ראש הממשלה ואח' (סע"ש 16873-04-14 אזורי י-ם)

התובע עבד כשנה במעון ראש הממשלה, באמצעות חברת כוח אדם, בתפקיד "עובד כללי" או "עובד תחזוקה וניקיון" עד להתפטרותו מהעבודה.

התובע הגיש תביעת פיצויים לבית הדין לעבודה כנגד המדינה וחברת כח האדם, בין היתר, בשל נזקים שנגרמו לו עקב העסקה פוגענית.

התעמרות בעבודה

פסק דין מנחה בנושא - פרשת עובדי מעון ראש הממשלה

הצדדים חלוקים בשאלה האם סבל העובד מהתעמרות במהלך עבודתו במעון ראש הממשלה והאם קיימת בכלל עילת תביעה שעניינה איסור התעמרות בעבודה.

המדינה טענה כי אין בדין הישראלי עילת תביעה בגין התעמרות בעבודה ושהצעת החוק למניעת התעמרות בעבודה עברה בקריאה טרומית בלבד ועל כן אינה יכולה להקים עוולה חדשה ולהקנות סמכות לפסוק פיצוי בלא הוכחת נזק.

התעמרות בעבודה

פסק דין מנחה בנושא - פרשת עובדי מעון ראש הממשלה

התנכלות תעסוקתית או התעמרות במקום העבודה הנה התנהגות מטרידה ומשפילה שאינה פיזית, המופנית כלפי עובדים באופן חוזר ונשנה, לא במסגרת אירוע חריג, אלא בחשיפה מתמשכת למעשים מעין אלה.

ביטוייה המעשיים של התעמרות בעבודה הם רבים ומגוונים. היא יכולה לבוא לידי ביטוי בצעקות, בקללות, בהאשמות שווא, בהפצת שמועות מזיקות, בגרימת נידויו של אדם או החרמתו, במתן משימות משפילות, בפגיעה בדימויו, בפגיעה ביכולתו לבצע את תפקידו או בפגיעה בסיכוייו להצליח או להתקדם בעבודה וכיו"ב..

התעמרות בעבודה

פסק דין מנחה בנושא - פרשת עובדי מעון ראש הממשלה

דרישה מן העובד לעבוד שעות עבודה רבות גם אם הוא מקבל תמורה עבור עבודתו זו, והיעדר דפוס עבודה קבוע ומסודר המאפשר לעובד לתכנן את סדר יומו, לשהות עם בני משפחתו ולתכנן את פעילויותיו בשעות הפנאי, אף היא בגדר העסקה פוגענית.

תחלופה גבוהה של עובדים מעידה אף היא על העסקה פוגענית, שכן אחת מן הדרכים שבהן בוחרים עובדים להתמודד עם העסקה פוגענית הינה עזיבת מקום העבודה.

התעמרות בעבודה

פסק דין מנחה בנושא - פרשת עובדי מעון ראש הממשלה

במקרה זה מחומר הראיות עולה שהתובע היה נתון להעסקה פוגענית במעון, שבאה לידי ביטוי בנזיפות, צעקות, השפלות, דרישות מוגזמות ובלתי סבירות, וכי שררה במעון בתקופת עבודתו אווירה של פחד. כמו כן נדרש העובד לעבוד שעות רבות, שאינן מתיישבות עם הוראות חוק שעות עבודה ומנוחה.

ככלל, האחריות לסביבת עבודה מכבדת ונטולת התעמרויות, תוטל על המעסיק. כשמדובר על פגיעה בכבודם של עובדי קבלן חלשים המבצעים את העבודה בפועל אצל מזמין שירות, ניתן להטיל אחריות גם על המזמין וגם על המעסיק.

התעמרות בעבודה

פסק דין מנחה בנושא - פרשת עובדי מעון ראש הממשלה

בנסיבות העניין יש להטיל אחריות הן על המדינה אשר כאמור לא דאגה לספק לתובע סביבת עבודה הולמת והן על חברת נח האדם, מעסיקתו של התובע בפועל.

בית הדין חייב את המדינה לשלם לתובע פיצוי בגין עוגמת נפש בסך 30,000 ₪, ואת חברת נח האדם לשלם לתובע פיצוי בגין עוגמת נפש בסך של 10,000 ₪.

פרק 8 - דיני ראיות

מושגי יסוד

דיני ראיות רלוונטיים רק כאשר השאלה העובדתית שנויה במחלוקת. אם היא לא שנויה - אין מה להוכיח. משפט שלם יכול להתנהל גם כשהעובדות מוסכמות, כאשר יש שאלה על הפרשנות שלהן, אך המשפט הזה לא יכלול שאלות ראייתיות.

דיני ראיות

מושגי יסוד

• רלוונטיות/שייכות - אנו עוסקים בהוכחה של עובדה ששנויה במחלוקת, ראיה שאיננה רלוונטית פירושה ראיה שלא תורמת לבירור המחלוקת ולכן היא לא שייכת לעניין.

לדוג' כאשר השאלה השנויה במחלוקת היא על האם יש פרצה בגדר ואדם בא ומספר סיפור מילדותו, זה לא רלוונטי לעניין. ניתן להתנגד לראיה שאינה שייכת לעניין.

דיני ראיות

מושגי יסוד

• **קבילות** - השאלה האם ראיה יכולה להתקבל, האם יש מניעה לקבלתה על ידי ביהמ"ש? כלומר, יש ראיות שאינן קבילות.

לדוג', ראיות חסויות: עדות שמיעה נחשבת לראיה לא קבילה, למעט יוצאים מן הכלל. אם הראייה איננה קבילה (בניגוד לראיה לא רלוונטית), אסור לביהמ"ש לקבל אותה. אם יקבל אותה למרות שהיא לא קבילה, הוא עשוי להסתמך עליה וזה עשוי להוביל אותו לתוצאה לא נכונה.

אם ביהמ"ש הסתמך בהחלטתו על ראיה לא קבילה, בפלילי ייתכן שבערעור יהיה ניתן לבטל את ההכרעה / לשנות את התוצאה במשפט אזרחי.

דיני ראיות

מושגי יסוד

• **מהימנות** - האם אפשר לתת אמון בראיה שמוצגת לביהמ"ש. מהימנות נוגעת לשאלה האם מי שמעיד מעיד אמת. אמינות יכולה לבוא מעדות אמת, אבל הראיה עשויה להיות לא כל כך אמינה בגלל בעיות עם העד (לדוג' עד כבד ראיה מעיד על משהו שראה).

• **משקל** - כשיש לי ראייה שהיא חלקית מבחינת פתרון הבעיה ששנויה במחלוקת, השאלה אם די בה בכדי להביא להכרעה במשפט, כמה משקל ניתן לה?

לדוג' אדם זיהה חשוד במסדר זיהוי. מה משקל הזיהוי הזה? ייתכן שהמזהה יגיד שהוא כמעט משוכנע, אך לא במאה אחוזים.

דיני ראיות

מושגי יסוד

• דיות - שאלה של כמות ראייתית, האם די במה שמונח בפנינו כדי להוביל לתוצאה.

בעוד שלפי השיטה של המשפט העברי על פי 2 עדים יקום דבר, לפי המשפט הישראלי די בעדות אחת.

יחד עם זאת, ישנם מצבים בהם עדות אחת לא מספיקה. לדוג' ראייה שהושגה באמצעים לא חוקיים, ייתכן שהיא קבילה או לא, זה תלוי. אבל גם אם היא קבילה, יכול להיות שלא יהיה די בה. הדוג' הכי ידועה זה עד מדינה.

ס'54: עד מדינה עשוי לספר סיפור מפליל במאה אחוזים, אך בשל המעמד שלו כעד מדינה לא די בעדותו, יש צורך בראייה נוספת - "התוספות הראייתיות".

דיני ראיות

עדות

סוגי עדים

שני הצדדים למשפט רשאים להזמין עדים מטעמם, עדים כאלה יכולים להיות "עדים רגילים" או "עדים מומחים".

עדים רגילים הם מי שיש בידם מידע העשוי להשליך אור על ההתרחשויות נשואות המשפט ולתמוך בעמדת אחד הצדדים.

לעדים מומחים אין קשר ישיר למקרה אולם הם בעלי מקצוע שיכולים לחוות דעה בקשר לאופן ההתנהלות של מי מהצדדים למשפט.

דיני ראיות

עדות

סוגי עדים

תפקידו של עד רגיל הוא לתאר את מה שקלט בחושיו, אין הוא רשאי להביע דעה או להסיק מסקנות. עד מומחה לעומתו בא להציג עמדה של איש מקצוע ולדעותיו ומסקנותיו משקל מכריע, עד מומחה יכול להיות רופא, מהנדס, פסיכולוג או כל מומחה אחר שלו ידע וניסיון בתחום הרלוונטי.

כאשר מסתמן שקשה להכריע על סמך העדויות שנשמעו, למשל כאשר עד מומחה מטעם התביעה הביע עמדה שונה משל העד המומחה מטעם ההגנה, עשויים הצדדים להסכים שיוזמן עד נוסף שעדותו תחשב המכרעת. עד כזה מכונה "עד מכריע".

דיני ראיות

עדות

עדים, מכל סוג, מזומנים בדרך כלל על ידי עורכי הדין המייצגים את הצדדים, עם זאת, בית המשפט יכול להחליט לזמן עדים מטעמו. כאשר עדים שזומנו להעיד מסרבים להופיע מרצונם ניתן לזמנם באמצעות צו מיוחד שאם לא ישמעו לו ינקטו נגדם סנקציות, לעיתים עד כדי מעצרם.

דיני ראיות

עדות

הליך חקירת עדים

עדים רגילים רשאים להיות נוכחים באולם בית המשפט רק מרגע מתן עדותם, זאת כדי להבטיח שעדותם לא תושפע מעדויות קודמות או כל דבר אחר (טענות מכתבי התביעה וההגנה, דברים שמשמיעים באי כוח הצדדים וכו'). עדים מומחים רשאים להימצא באולם בכל עת, גם בטרם מסרו עדותם.

בדרך כלל, הצד שעליו נטל ההוכחה הוא שמציג ראשון את טיעונו ולפיכך יהיו העדים מטעמו אלה שיופיעו ראשונים. עדים אלה יחקרו תחילה על ידי מי שזימנם להעיד, לאחר מכן יוכל הצד השני לערוך חקירה נגדית ולבסוף הצד הפותח רשאי לחקור שנית את העד.

דיני ראיות

עדות

הליך חקירת עדים

לאחר שסיים הצד הפותח להציג עמדתו (ולפיכך כל העדים מטעמו כבר הופיעו ונחקרו), מתחיל הצד שמנגד להציג את עדיו, עדים אלה גם הם נחקרים תחילה על ידי הצד שזימן אותם, אח"כ על ידי הצד השני ולבסוף יכול מי שזימן לחקור אותם שוב.

על פי רוב, עדותו של עד מהימן אחד תספיק כדי להרים את נטל ההוכחה, עם זאת ישנם מקרים בהם יש צורך לאשש את דברי העד, כך למשל כאשר מדובר בעדות של שותף לדבר עבירה או כאשר אין די ראיות.

מטבע הדברים שיש הבדלים גדולים בין חקירת עדים מסוגים שונים, אופן חקירתו של עד מומחה הרגיל בהופעות בבית משפט צריכה להיות שונה לחלוטין מאופן חקירת עד רגיל העשוי להיות נרגש ומלא חששות..

דיני ראיות

עדות

ס' 1 לפקודת הראיות: "ניתן להזמין כל אדם לתת עדות, שהיא קבילה ושייכת לעניין, אלא אם קיים סייג מפורש בדין."

· **חובת התייצבות** (ס' 73 לחוק בתי המשפט) - עד שהוזמן לביהמ"ש חייב להתייצב. אם הוא לא מתייצב, ניתן לנקוט נגדו בסנקציה. הש' יכול להוציא צו הבאה ובעצם מדובר בסוג של צו מעצר שנותן למשטרה סמכות להביא את אותו העד בכוח לביהמ"ש בכדי שהוא יעיד.

· **חובת מסירת עדות** (פקודת בדיון בתי המשפט + ס' 241 לחוק העונשין) - אם הוא מסרב להעיד, הוא מסתכן בביזוי ביהמ"ש ועשוי לקבל עונש מאסר.

· **מסירת עדות אמת** - מצד שני, אין סיכון רב לעד שקרן בביהמ"ש. קשה להוכיח ואין זמן לביהמ"ש להתעסק בזה.

דיני ראיות

עדות

ס'2 לפקודת הראיות - כשרות עדים: הכל כשרים להעיד, בכפוף להוראות ס'3+ס'4.

"הכל כשרים להעיד בכל משפט, בכפוף לאמור בסעיפים 3 ו-41, ואין אדם פסול להעיד מפני שהוא בעל דין בתובענה אזרחית, או מתלונן או נאשם במשפט פלילי, או מפני שהוא מעבידו, עובדו, בן זוגו או קרובו של התובע, המתלונן, הנתבע או הנאשם, או מפני שהורשע או נושא עונש על עבירה."

אין מניעה של גיל, כל אדם יכול להעיד לכאורה גם ילדים. השאלה היא מה מידת המשקל שמייחסים לעדות של ילד, אם ישנה סיבה לחשוב שאולי הוא מגזים/מדמיין.

*הכלל: כל עוד אין הבחנה מיוחדת בין המשפט הפלילי לאזרחי - כל כלל שחל על המשפט הפלילי חל גם על האזרחי. ישנם חריגים.

דיני ראיות

עדות

חריגי הכשרות:

ס' 3 - סייג לעדותם של בני זוג: "במשפט פלילי אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם בן זוגו בכתב אישום אחד."

ס' 4 - סייג לעדותם של הורה וילד: 'במשפט פלילי אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב-אישום אחד."

הגדרת "בן זוג" - ס' 8: "לרבות הידוע בציבור כבן זוג ואינו מנהל עמו משק בית משותף, מתוך כוונה לפרק את חיי המשפחה באופן קבוע, אף אם הם מתגוררים תחת קורת גג אחת."

ס' 8: "הורה" ו"ילד" - לרבות מאמץ ומאומץ.

הארגון לקידום והעשרת שמאים

ORGANIZATION FOR THE PROMOTION AND ENRICHMENT OF APPRAISERS

דיני ראיות

עדות

חריגי הנשרות:

העדות האסורה היא עדות לחובה. עדות לטובת הנאשם היא עדות נשרה.

כלל: כאשר אדם מוזמן להעיד בפני התובע במשפט, ההזמנה היא לעדות לחובת הנאשם. גם אם לבסוף תוכן העדות שלו היא לטובת הנאשם, עדיין ההזמנה היא לעדות לחובה.

אותו דבר להפך, אם אדם מוזמן על ידי הנאשם הכלל הוא שהוא מוזמן להעיד לטובתו, גם אם בפועל הוא מתהפך ומעיד לחובתו.

מצב בו אדם עומד לדין יחד עם קרוב משפחה של אחד העדים - שניים ביצעו שוד, אשתו של אחד מהם ראתה את המקרה, התביעה רוצה להזמין אותה לעדות. בתיאוריה, העדות שלה היא נגד בעלה ונגד השותף שלו. במצב כזה, החוק אומר שאין כופים אותה להעיד לחובת האדם שמואשם יחד עם קרוב המשפחה שלה.

דיני ראיות

עדות

חריגי הכשרות:

מתי כן יעיד בן זוג, הורה או ילד כנגד קרוב משפחתו?

רשימת מקרים המנויה בס' 5:

ס' 5(1) - חבלות גוף ואלימות. למשל: הצתת רכוש מהווה עבירת אלימות.

ס' 5(2) - הזנחה, עבירות מין, אי סיפוק צרכי מחייה וכיוצא באלה.

במקרים כאלה אין שאלה של כשרות, יש חובה על קרוב המשפחה להעיד.

דיני ראיות

עדות

חריגי הכשרות:

מתי כן יעיד בן זוג, הורה או ילד כנגד קרוב משפחתו?

מבחנים לסיווגה של עבירה כ"חבלת גוף או אלימות או איום באחד מאלה" (ס'5(1) לפקודה):

1. עבירה שבין יסודותיה מצוי יסוד של חבלת גוף או אלימות.
2. עבירה שעל פי טיבה ומיונה מסווגים אותה ככזו.
3. עבירה שביצועה בפועל היה כרוך בחבלת גוף או אלימות - גם אם מדובר בשוד שבמהלכו השודד תקף אדם, בן משפחתו של השודד יוכל להעיד.

דיני ראיות

עדות

חריגי הכשרות:

מתי כן יעיד בן זוג, הורה או ילד כנגד קרוב משפחתו?

עבירות שלא סווגו כעבירות אלימות:

1. חטיפה ממשמורת - חטיפה של ילד על ידי אחד ההורים.

2. עבירות בנשק - כאשר הנשק לא מופעל, אינן נחשבות לעבירות אלימות (ס' 144 לחוק העונשין).

דיני ראיות

עדות

עדות ילדים

עדות בפני חוקר ילדים:

ילד מתחת לגיל 14 צריך להיחקר על ידי חוקר ילדים, מדובר בעובד סוציאלי שהוסמך לתפקיד על ידי משרד הרווחה. עדות של ילד עד גיל 14 שלא נגבתה על ידי חוקר ילדים, היא עדות לא קבילה.

הבעיה עם עדות כזאת - לא ניתן לבצע חקירה נגדית. בכל תיק פלילי שיש עדות, יש אפשרות לצד השני לבצע חקירת נגדית לעד ועל סמך כל הנתונים מתקבלת הכרעה. לכן, החוק קובע שעדות של ילד שגובה חוקר ילדים היא אמנם קבילה, אבל אין די בה ויש צורך לתמוך אותה בראייה מסייעת.

דיני ראיות

עדות

עדות ילדים

חריג: חוקר הילדים עשוי להרשות את החקירה הנגדית של הילד, אזי עדותו יכולה להוות בסיס להרשעה בפלילים. השופט בעצמו לא יכול לבקש את זה. במקרה ששופטת שהייתה בעבר חוקרת ילדים וביקשה לבצע חקירה נגדית בילד שמעיד, פסק הדין בוטל, כי לא היה לה סמוך לזה למרות עברה המקצועי.

ס' 55(ב) לפקודת הראיות [אין להרשיע על סמך עדות קטין שאינו בר אחריות פלילית (קטן מגיל 12) בלי שיש "דבר לחיזוקה"] - גם אם הילד מעיד בביהמ"ש ומבוצעת חקירה נגדית, עדיין העדות שלו לא מספיקה ויש צורך בראייה מחזקת.

לסיכום - עד גיל 12, גם אם העיד בביהמ"ש, יש צורך בראייה מחזקת. בין גיל 12 ל-14, אם נן הייתה חקירה נגדית, העדות מספקת להרשעה. בין גיל 12 ל-14, אם לא הייתה חקירה נגדית, יש צורך בראייה מסייעת.

דיני ראיות

נטל ההוכחה

חובת ההוכחה במשפט (ע"פ 28/49 זרקא נ' היועמש):

חובת ההוכחה מורכבת מ-2 חובות:

1. נטל השכנוע (החובה העיקרית) - החובה להוכיח בראיות את קיומה של עובדה ברמת הוודאות הנדרשת על פי הדין. בדרך כלל מי שנושא בנטל השכנוע, נושא גם בחובה להציג את ראיותיו.

במשפט פלילי, נדרשת רמת ודאות מעבר לכל ספק סביר, במשפט אזרחי פחותה יותר.

2. חובת הראיה - החובה המוטלת על בעל דין להביא ראיותיו (חובה דיונית). מי שנושא בנטל השכנוע יביא ראיותיו ראשון.

כדי לקיים את חובת ההוכחה, יש לעמוד בשני הנטלים.

דיני ראיות

נטל ההוכחה

מידת ההוכחה - רמת הוודאות הנדרשת ("מעל לכל ספק סביר" בפלילי; "מכריעה", כלומר עמידה במאזן ההסתברויות).

מאזן הסתברויות - כשיש שתי עדויות / ראיות סותרות, השאלה למי מבניהן ההסתברות להיות אמינה יותר.

הוכחה לכאורה - כוחה של ראיה לעמוד בנטל השכנוע.

כשיש לי ראיה ואני אומר שאם היא תוגש לביהמ"ש יש בכוחה לספק את צרכי קביעת העובדה כעובדה פסוקה (שביהמ"ש פסק אותה), אז יש בידי ראיה לכאורה.

דיני ראיות

נטל ההוכחה

נטל השכנוע בהליך הפלילי

יש צורך לעמוד בנטל השכנוע בשלושה שלבים מהותיים בהליך הפלילי:

• במעצר עד תום ההליכים

עם הגשת כתב אישום, התביעה יכולה לבקש מביהמ"ש להורות על מעצר עד תום המשפט. הדרישה היא כפולה:

1. כשיש עילת מעצר - כלומר, שטמון בנאשם סיכון גדול לחיי אדם או לגופו, או סיכון להליך המשפטי עצמו (עלול להימלט/לשבש ראיות וכו').

2. ראיה לכאורה - התביעה צריכה להביא ראיה לכאורה שהוא אשם במיוחד לו, אחרת לא ניתן להחזיק אותו במעצר.

דיני ראיות

נטל ההוכחה

• בגמור פרשת התביעה ("אין להשיב לאשמה")

"נסתיימה פרשת התביעה ולא הוכחה האשמה אף לכאורה, יזכה ביהמ"ש את הנאשם..." (ס' 158 לחסד"פ).

כשהתביעה סיימה את טענותיה, היא לא יכולה להביא עוד ראיות, אלא באישור ביהמ"ש. הנאשם רשאי לטעון שהתביעה לא הוכיחה דבר מהדברים להם היא טוענת בכתב האישום, ביהמ"ש יכול לזכות את הנאשם מבלי לחייב אותו להשיב לאשמה.

מה הסף הראייתי שצריכה התביעה לעבור כדי לעמוד מול טענה של "אין להשיב לאשמה"? כדי "לצלוח" טענת אין להשיב לאשמה על התביעה להראות שהציגה "ראיות בסיסיות אף כי דלות" להוכחת האישום.

דיני ראיות

נטל ההוכחה

• בסיום המשפט

נטל השכנוע מוטל עקרונית על התביעה הפלילית. עליה להוכיח את כל יסודות האישום מעבר לכל ספק סביר. העיקרון נגזר מ"חזקת החפות":

"לא יישא אדם באחריות לעבירה אלא אם כן היא הוכחה מעבר לספק סביר" (סעיף 34כב(א) לחוק העונשין).

דיני ראיות

נטל ההוכחה

• חובת ההוכחה במישור האזרחי

נטל השכנוע

הכלל: המוציא מחברו עליו הראיה. התובע נושא בנטל השכנוע לגבי היסודות העובדתיים של תביעתו והנתבע נושא בנטל השכנוע של היסודות העובדתיים של הגנתו (נטל השכנוע של ההגנה של הנתבע).

להבדיל ממשפט פלילי, יכול להיות שגם הנתבע טוען לטענות עובדה מסוימות והוא נושא בנטל השכנוע של היסודות העובדתיים של הגנתו. לדוג', אם נתבע טוען שהוא פעל בתו"ל, הוא צריך להוכיח את התו"ל שלו.

דיני ראיות

נטל ההוכחה

• חובת ההוכחה במישור האזרחי

הוכחת כל היסודות העובדתיים כוללת הן יסוד חיובי והן יסוד שלילי. אולם הוכחת יסוד שלילי מצריכה "עוצמה ראייתית" נמוכה.

דוג' להוכחת יסוד שלילי: למשל התובע מבקש לעקל כספים בגין חוב. עליו להוכיח שהכספים ניתנים לעיקול. בהנחה שאין לעקל כספי פנסיה, על התובע להוכיח שהכסף המצוי אצל הנתבע אינו כספי פנסיה. זו הוכחת יסוד שלילי ובה די ב"קמצוץ ראיה" שלא נסתר ע"י הצד השני.

דיני ראיות

סוגי ראיות

• כל הראיות נחלקות ל-3 סוגים:

עדות.

חפץ.

מסמך.

סיווג הראיה - לעיתים אותה ראיה יכולה שתשמש כמסמך או כחפץ. לדוגמא: זיוף שיק: כאן השיק יסווג כמסמך כי הראיה לעבירה היא תוכנו. גניבת שיק - כאן השיק יסווג כחפץ ולא משנה תוכנו.

דיני ראיות

סוגי ראיות

- דוגמא נוספת: ניתוץ מצבה - המצבה היא החפץ ללא קשר לתוכן. מחלוקת ירושה שבה התאריך על המצבה הוא רלוונטי - כאן המצבה היא מסמך שאנו דורשים לתוכנה.
- יש לכך נפקות האם הראיה היא מסמך או חפץ.
- לדוגמא: כלל הראיה הטובה ביותר - כאשר מדובר במסמך רק המקור ישמש כראיה (ישנם חריגים).
- ולכן לגבי דוגמת המצבה דלעיל לא תספיק צילום המצבה אלא השופט יתכבד לבוא לבית העלמין. לעומת זאת, בחפץ אנו מסתפקים בהעתק.

דיני ראיות

תצהירים

תצהיר הוא מסמך כתוב המשמש עדות בכתב של מוסר התצהיר (המצהיר), והוא שקול לעדות בעל-פה בבית המשפט על כל הכרוך בה (אסור למסור תצהיר שקרי, ניתן לזמן לעדות בבית המשפט את המצהיר וכו').

בתצהיר ניתן מידע עובדתי כפי שהוא ידוע למצהיר על-פי ידע אישי.

כדי שתצהיר יהיה בעל תוקף, על המצהיר לחתום על התצהיר לאחר שהוזהר כי עליו למסור רק מידע הידוע לו כנכון ואמיתי וכי הוא יודע כי הוא צפוי להיענש אם יחתום על תצהיר שקרי.

אם המצהיר אינו יודע קרוא וכתוב הוא יכול להטביע סימן אחר על התצהיר במקום חתימה (לדוגמה: טביעת אצבע).

דיני ראיות

תצהירים

האזהרה תימסר למצהיר רק על-ידי אדם המוסמך להזהיר ולהחתים על תצהיר, הנקרא גם "משביע".

הגורמים הבאים מוסמכים להזהיר את המצהיר וחייבים לחתום בעצמם על כך שהזהירו את המצהיר על-גבי התצהיר עצמו:

שופט, דיין בבית דין דתי, היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, פרקליטי מחוז, פרקליטי נפה, וסגני פרקליט המדינה ופרקליטי המחוז ועוזריהם, עורך-דין, ראש רשות מקומית, כל אדם שקיבל הסמכה מפורשת משר המשפטים לחתום על תצהיר.

על המצהיר לחתום על התצהיר בנוכחות המשביע.

תצהיר שנערכו בו שינויים לאחר שכבר נחתם אינו תקף.

דיני ראיות

תצהירים

בתצהיר יש לרשום את שמו המלא של המצהיר, את עיסוקו ואת כתובתו.
את התצהיר ניתן לנסח בגוף ראשון (אני/אנחנו) או בגוף שלישי נסתר
(הוא/היא/הם/הן).

ניתן (ומומלץ) לחלק את התצהיר לסעיפים שונים.

כל תיקון או שינוי בתצהיר שנעשה לפני החתימה עליו מחייבים את חתימת שם או
ראשי-התיבות של שם המצהיר ליד התיקון או השינוי.

בסוף התצהיר צריך להופיע סעיף עם האזהרה שהוזהר המצהיר על-ידי המשביע.

בסעיף האזהרה (נקרא גם "מודעת השבעה") יופיעו, מלבד האזהרה עצמה:

שמות המצהיר והמשביע.

דיני ראיות

תצהירים

תאריך ומקום החתימה על התצהיר.

הצהרה שהשבועה והחתימה על התצהיר נעשתה על-ידי המצהיר בנוכחות המשביע.

במקרה שהמצהיר הוא עיוור או אינו יודע קרוא וכתוב - הצהרה על אמיתות מצבו של המצהיר וכי התצהיר הוקרא בפניו והוא הבין את תוכן התצהיר.

במקרה שהמצהיר הטביע סימן במקום חתימה על התצהיר - שהטבעת הסימן נעשתה בנוכחות המשביע.

כל פרט נחוץ אחר, אם ישנו.

אם ישנם מספר מצהירים המצהירים במשותף על גבי אותו תצהיר, שמו של כל אחד מהם צריך להופיע במודעת ההשבעה וכל אחד מהם צריך לחתום בנפרד על

דיני ראיות

חתימה על תצהיר בשיחת וידאו עם עורך דין

בתקופת משבר נגיף הקורונה, החליטה ועדת האתיקה הארצית של לשכת עורכי-הדין, להקל בתנאים ובדרישות לחתימה על תצהירים.

לפי החלטות ועדת האתיקה שהפכו לקבועות בהחלטה מ-19.08.2021 ניתן לחתום על תצהיר באמצעות היוועדות חזותית (שיחת וידאו) עם עורך-הדין, ולא דווקא במפגש פיזי פנים-אל-פנים, בתנאי שכל התנאים הבאים יתקיימו:

המצהיר (הלקוח) יזדהה באמצעות מערכת האימות הדיגיטלי של "ממשל זמין".

בזמן שיחת הווידאו והאימות, עורך-הדין והמצהיר, נמצאים בישראל.

על המצהיר להציג תעודה מזהה על-גבי הצג הדיגיטלי במהלך שיחת הווידאו.

עוה"ד הקריא בפני המצהיר את האזהרה בנוסח המופיע בהחלטת ועדת האתיקה.

פרק 9 - משפט פלילי

מונחי יסוד

המדינה/התובעת - באמצעות הפרקליטות או המשטרה מגישה כתבי אישום

נאשם - מי שנגדו מוגש כתב אישום

סנגור - מייצג את הנאשם

עצור - מי שנעצר במסגרת הליכי מעצר לפני או אחרי הגשת כתב אישום וטרם ניתנה הכרעה בתיק שלו

אסיר - נאשם שהורשע והוטל עליו עונש מאסר

משפט פלילי

קביעה כי התנהגות היא התנהגות פלילית = הרשעה.

קביעה כי הנאשם לא עבר את העבירה הפלילית בה הואשם = זיכוי.

נטל ההוכחה: בשונה מההליך האזרחי, המדינה צריכה להוכיח כי קיים **אשם מעבר**

לכל ספק סביר עליה להוכיח היעדר ספק סביר לגבי כל אחד ממרכיבי היסוד

העובדתי ולגבי היסוד הנפשי.

הכרעה = אשם או לא אשם.

גזר דין = קובעים מה העונש פסק הדין = הכרעה + גזר הדין.

משפט פלילי

שלבי ההליך הפלילי

לפני המשפט

הגשת תלונה

מסירת תלונה על עבירה פלילית בפני גורם מוסמך במשטרה.

החקירה במשטרה ומעצר לצורכי חקירה

לאחר מסירת תלונה במשטרה, החוקרים יחלו באיסוף ראיות במטרה להגיע לחקר האמת. אם מדובר בעבירה ובנסיבות שמלמדות על חשש מפני שיבוש מהלכי משפט או מסוכנות של הפוגע, פועלת המשטרה לצורך מעצרו של הפוגע עד לסיום החקירה.

משפט פלילי

העברת התיק לתביעה

בסיום החקירה, תעביר המשטרה את התיק לתביעה המשטרית או לפרקליטות. תובע, שהוא עורך דין, יבחן את חומר החקירה לצורך קבלת החלטה, שיכולה להיות כל אחת מאלו:

בקשה להשלמת חקירה.

סגירת התיק מחוסר ראיות מספיקות לצורך העמדה לדין.

סגירת התיק משום שמכלול נסיבות העניין אינו מצדיק העמדה לדין.

סגירת התיק מחוסר אשמה.

שקילת הסדר מותנה עם הפוגע.

העמדה לדין.

משפט פלילי

החלטה של תובע בשאלת העמדתו לדין של הפוגע

תובע, לאחר שעיין בחומר החקירה, יגיש כתב אישום אם ימצא כי כתב האישום מבסס סיכוי סביר להרשעה ואם קיים אינטרס ציבורי לקיים הליך פלילי נגד העבריין.

משפט פלילי

במהלך המשפט

הגשת כתב אישום ובקשת מעצר

כתב אישום הוא מסמך שהתביעה מגישה לבית המשפט ובו פירוט עובדות המקרה אשר מהווה עבירה פלילית, העבירות המיוחסות לנאשם ורשימת עדי התביעה. חומרת העבירות היא שמכריעה באיזה בית משפט יידון התיק ובפני כמה שופטים. כשמדובר במקרים בהם המדינה סבורה כי נשקפת מסוכנות לציבור, לנפגע או לתקינותו של ההליך הפלילי תבקש כי הנאשם יעצר עד לסיום ההליכים המשפטיים נגדו.

משפט פלילי

במהלך המשפט

פתיחת משפט - הקראה

בדיון הראשון, בית המשפט יקריא לנאשם את העובדות המתארות את העבירה. הנאשם ישיב לאשמה: מודה, מודה בחלק מהאשמה, כופר באשמה. הודאה מלאה בעובדות מאפשרת דילוג על שלב בירור האשמה.

בירור האשמה

במקרים בהם הנאשם מכחיש את המיוחס לו או מכחיש חלק מהאשמה, ההליך הפלילי נועד לבירור אשמתו. התביעה תביא את עדי התביעה בפני בית המשפט, וביניהם את הנפגע שיעיד על דבר הפגיעה בו. לאחר מכן, הנאשם יבחר אם להעיד להגנתו וכן יביא את עדיו. בית המשפט רשאי להתיר למי מהצדדים להביא ראיות נוספות ואף להביא ראיות נוספות מטעמו.

משפט פלילי

במהלך המשפט

הכרעת דין

בית המשפט, לאחר שמיעת הראיות וסיכומי התביעה וההגנה, יכול לזכות את הנאשם או לקבוע כי הוא אשם במיוחס לו, או בחלק מהמיוחס לו.

טיעונים לעונש

במקרים בהם בית המשפט קבע את אשמתו של הנאשם, בין אם לאחר שהנאשם הודה ובין אם לאחר שנשמעו ראיות, התביעה וההגנה ישמיעו את טענותיהם ויביאו את ראיותיהם לעניין העונש.

משפט פלילי

במהלך המשפט

גזר דין

לאחר שבית המשפט החליט על אשמו של הנאשם והתביעה וההגנה טענו לעניין העונש, בית המשפט מחליט איזה עונש להטיל על הנאשם, למשל, מאסר, מאסר שירות, בעבודות שירות, מאסר על תנאי, קנס עבור המדינה, פיצוי לנפגע העבירה, צו מבחן, עבודות שירות לתועלת הציבור ועוד.

ערעור

הכרעת הדין וגזר הדין יחדיו מהווים פסק דין וישנה הזכות לתביעה או להגנה להגיש ערעור על קביעותיו של בית המשפט ביחס לאשמו של הנאשם או ביחס לעונש שניתן לנאשם.

משפט פילי

לאחר המשפט

מאסר או משמורת שאינה כלא

בית המשפט עשוי לכלול בין עונשיו של הנידון שהייה בבית כלא לתקופה. ישנם מצבים בהם הנידון יושם בבית חולים לבריאות הנפש או במוסד סגור בשל קביעה אודות מצבו הנפשי או השכלי, אשר אינם מאפשרים החזקתו בבית כלא.

משפט פלילי

לאחר המשפט

פיצויים

בית המשפט רשאי לחייב אדם, כחלק מעונשו, לשלם סכום פיצויים לטובת הנפגע. גובה הפיצוי הוא לשיקול דעתו של בית המשפט, ביחס לנזק או לסבל שנגרם לנפגע ובהתאם לתקרת הפיצוי בחוק. קביעת הפיצויים אינה שוללת את זכותו של נפגע העבירה לפעול בהליכים אזרחיים לצורך מיצוי זכויותיו ולתבוע פיצוי על כלל נזקיו, כפי שהעריך אותם. הפיצויים במסגרת ההליך הפלילי ישולמו למדינה והיא שתעבירם לידי נפגע העבירה.

משפט פלילי

לאחר המשפט

שחרור מוקדם

אדם אשר נידון למאסר לתקופה שעולה על שישה חודשים וריצה שני שלישי מאותה התקופה זכאי לבוא בפני ועדת שחרורים, אשר רשאית לשחררו בשחרור מוקדם.

חנינה

בשלב שלאחר גזירת הדין והתחלת ריצוי העונש, יכול הנידון לפנות בבקשה לנשיא המדינה על מנת שיבטל את חובתו לריצוי יתרת עונשו, יקל בעונשו על ידי הפחתתו, קציבתו או המרתו לעונש קל יותר.

משפט פלילי

צו פיקוח לצורך הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין

צו שבתי המשפט יתנו לבקשת התביעה כדי להגן על הציבור מפני עבירות מין חוזרות, המבוצעות על ידי מי שביצע עבירת מין ונמצא לאחר ריצוי עונשו ככזה אשר רמת מסוכנותו אינה נמוכה. לפי החוק, בית המשפט יכול להטיל מגבלות על הנידון, כולל איסור צריכת משקאות משכרים או שימוש בסמים מסוכנים; איסור החזקת חומר או כל דבר שנועד לעורר מיניות; איסור נהיגה ברכב לבד או ללא נוכחות מלווה; איסור הימצאות מחוץ למקום המגורים בשעות מסוימות; איסור הימצאות בסביבת מקומות מסוימים; איסור קיום קשר עם עברייני מין; איסור התחברות עם קטינים; איסור רכישה, החזקה או נשיאה של חפצים מסוימים, בין במישרין ובין בעקיפין; איסור פגישה עם נפגע העבירה או הימצאות בקרבת מקום מגוריו; איסור עבודה במקומות מסוימים, בין בתמורה ובין בהתנדבות; איסור שימוש בשירותי אינטרנט וכן השמתו של הנאשם בפיקוח של קצין פיקוח שהוכשר לדבר.

משפט פלילי

צו מגבלות על חזרתו של עבריין מין

צו שבתי המשפט יתנו לבקשת נפגע עבירה נגד מי שפגע בו, ונועד להרחיק את הנידון מסביבת המגורים והעבודה של הנפגע.

משפט פילי

סיווג עבירות

העבירות מחלוקת לשלוש לפי חומרתן

1. פשע: כל עבירה שיש בצידה עונש מעל 3 שנים

2. עוון: כל עבודה שיש לצידה עונש שעולה על שלושה חודשים ואינו עולה על 3 שנים

3. חטא: כל עבירה שיש בצידה עונש של עד שלושה חודשים, כולל.

משפט פלילי

סיווג עבירות

קיימת חלוקת עבודה בחוק בין הפרקליטות ובין התביעה המשטרית. חלוקה זו קבועה בחוק סדר הדין הפלילי והיא מתבססת על חומרתן של העבירות ומורכבותן.

ניתן לומר שעבירות מסוג חטא ועוון יטופלו על ידי חטיבת התביעות במשטרה ואילו עבירות מסוג פשע יטופלו בפרקליטות. יחד עם זאת, ישנן עבירות מסוג עוון המטופלות על ידי הפרקליטות בשל מורכבותן, וישנן עבירות מסוג פשע אשר יטופלו על ידי התביעה המשטרית וזאת בשל היותן נפוצות.

משפט פלילי

יסודות העבירה

על מנת להרשיע אדם בעבירה פלילית צריך להוכיח קיומם של שני יסודות:

1. יסוד עובדתי: ACTUS REUS – הפן הפיזי

2. יסוד נפשי: MENS REA – המצב המנטלי

משפט פלילי

יסודות העבירה

- היסוד העובדתי של העבירה מצריך 3 רכיבים: **מעשה, נסיבה, תוצאה**.
- לדוגמא: הבועל - מעשה. אישה: נסיבה. שלא בהסכמתה החופשי: נסיבה שלילית.
1. **מעשה: אין עבירה ללא מעשה**. סעיף 18ב' מגדיר מהו מעשה.
מעשה הוא התרומה הגופנית המוטורית להתעבות העבירה.
 2. **נסיבה: נסיבה היא תנאי לנטילת אחריות, שהתנאי הזה אינו תלוי במבצע**.
הנסיבות נלוות לעשה או למעשה. נסיבה זה דבר אופציונאלי, אם כתוב בסעיף צריך להוכיח אותה.

משפט פילי

יסודות העבירה

3. **תוצאה:** לא כל עבירה דורשת תוצאה, אבל אם ביסוד העובדתי של העבירה מצויה תוצא אז חובה להוכיח אותה.

עבירות גרימה: ישנן עבירות שהמחוקק קבע תוצאה כחלק מהגדרת העבירה, למשל בעבירת ההמתה, רצח, הריגה, גרם מוות ברשלנות, ישנה תוצאה של מוות.

משפט פילי

יסוד נפשי

היסוד הנפשי זה היחס של הנאשם כלפי כל אחד מרכיבי היסוד העובדתי של העבירה.

העבירות מתחלקות מבחינת היסוד הנפשי לשלושה סוגים:

א. עבירות של מחשבה פלילית - מבחן סובייקטיבי.

ב. עבירות של רשלנות - מבחן אובייקטיבי.

ג. עבירות של אחריות קפידה - אין צורך להוכיח יסוד נפשי.

משפט פילי

יסוד נפשי

היסוד הנפשי מבטא את העמדה הנפשית הסובייקטיבית של העבריין כלפי ההתרחשות - היסוד העובדתי. כל עבירה דורשת יסוד נפשי שונה, כשהיסודות הנפשיים הנדרשים בדרך כלל לגיבוש עבירה הם מסוג: מחשבה פלילית או רשלנות.

אדם מבצע עבירה רק אם עשה במחשבה פלילית, אלא אם נקבע בהגדרת העבירה כי רשלנות היא היסוד הנפשי הדרוש לשם התהוותה; או כי העבירה היא מסוג העבירות של אחריות קפידה.

משפט פלילי

יסוד נפשי

"מחשבה פלילית" - הכוונה היא המודעות לטיב המעשה, לקיום הנסיבות ולאפשרות הגרימה לתוצאות המעשה, הנמנים עם פרטי העבירה (לעניין התוצאות גם אחת מאלה: כוונה - במטרה לגרום לאותן תוצאות; פזיזות שבאחת מאלה: אדישות - בשוויון נפש לאפשרות גרימת התוצאות האמורות; קלות דעת - בנטילת סיכון בלתי סביר לאפשרות גרימת התוצאות האמורות, מתוך תקווה להצליח למנען).

משפט פלילי

סוגי עבירות

חוק העונשין מונה 505 סעיפים וישנן עבירות פליליות שקבועות בחוקים אחרים. כך למשל, חוק המחשבים עוסק בעבירות מחשב פליליות שנעשו באמצעות מחשב או כלפי מחשב.

עבירות תקיפה

עבירות התקיפה הנפוצות ביותר הן "תקיפה סתם" שדינה עד שנתיים מאסר ועבירת "תקיפה הגורמת חבלה של ממש" שדינה עד שלוש שנות מאסר. ישנן עבירות תקיפה חמורות יותר כגון "תקיפה בצוותא" שדינה חמש שנות מאסר או תקיפה בנסיבות מחמירות שיכולה להגיע גם ל- 6 שנות מאסר.

משפט פלילי

סוגי עבירות

עבירות מין

העבירות המרכזיות והנפוצות בתחום זה הן עבירת "מעשה סדום" שדינה בין 3 ועד 20 שנות מאסר, בהתאם לנסיבות. עבירת מין נוספת בגינה מוגשים כתבי אישום רבים היא "מעשה מגונה בפומבי" ועניינה חשיפת איבר המין בפני אדם אחר שלא בהסכמתו.

מעשה מגונה בפומבי היא עבירה פלילית שדינה בין שנת מאסר ועד שלוש שנות מאסר אם בוצעה בקטין מתחת לגיל 16. כמו כן קיימת עבירת "מעשה מגונה" שהעונשים עליה נעים בין שנתיים ועד 15 שנות מאסר במקרים חמורים ועניינה מגע באדם אחר שלא בהסכמתו, כל עוד המגע לא עלה כדי אונס או מעשה סדום.

משפט פילי

סוגי עבירות

עבירת הונאה ומרמה

לא מעט כתבי אישום מוגשים בעבירת קבלת דבר במרמה שדינה בין 3 ל-5 שנות מאסר. לעיתים מדובר בשילוב עם עבירת הזיוף.

פרק 10 - המצאת מסמכים

חשיבות ההמצאה

תקנה 158 (א) קובעת:

"מטרת ההמצאה היא להביא לידיעת הנמען את תוכנו של המסמך שנדרש שיהיה בידיעתו, ולעניין כתב הטענות הראשון המוגש - גם להחיל על הנתבע את מרות בית המשפט."

במילים אחרות, להמצאה יש 2 מטרות: (1) להביא לידיעת הנמען את תוכן המסמך. (2) כשמדובר במסמך הראשון בתיק - להחיל את מרות בית המשפט. כבר מהוראות תקנה זו אפשר להבין את החשיבות של המצאה נכונה, שבלעדיה - לא ניתן להחיל על הנמען את מרות בית המשפט.

המצאת מסמכים

חובת המצאת מסמכי בית משפט

תקנה 160 לתקנות סדר הדין האזרחי, קובעת שכל עו"ד המייצג בעל דין ומגיש מסמך כלשהו לבית המשפט, חייב לדאוג להמציא את העתק המסמך לבעל הדין שכנגד תוך 3 ימים ממועד ההגשה לבית המשפט, או זמן סביר לפני מועד הדיון, לפי המוקדם מביניהם.

המצאת מסמכים

דרכי המצאה

המצאה אלקטרונית

המצאה אלקטרונית של מסמך אלקטרוני מבית המשפט לנמען תהיה באמצעות משלוח הודעה אלקטרונית לכתובת הדואר האלקטרוני שהוא ציין בכתרת כתב טענותיו ואם היתה זו כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת, יכול שתהיה אף באמצעות משלוח המסמך האלקטרוני עצמו; ואולם, אם הנמען אינו מיוצג בידי עורך דין, המצאה כאמור יכולה להיות גם באמצעות משלוח הודעה אלקטרונית לטלפון הנייד שהנמען ציין בכתרת כתב טענותיו;

המצאת מסמכים

המצאה אלקטרונית

המצאה אלקטרונית של מסמך אלקטרוני לבית המשפט תהיה באמצעות מערכת נט המשפט; המבקש להמציא לבית המשפט מסמך אלקטרוני, ימסור לבית המשפט כתובת דואר אלקטרוני או כתובת דואר אלקטרוני מאובטחת לצורך המצאה אלקטרונית כאמור בתקנת משנה (א);

המצאת מסמכים

המצאה אלקטרונית

המצאה אלקטרונית של מסמך אלקטרוני מעורך דין לעורך דין תהיה באמצעות משלוח המסמך האלקטרוני לכתובת הדואר האלקטרוני של עורך הדין הנמען שצוינה בכותרת כתב טענותיו ועל עורך הדין השולח לוודא את קבלתו בידי עורך הדין הנמען;

המצאת מסמכים

המצאה אלקטרונית

המצאה באמצעי אלקטרוני לא תחול במקרים אלה:

(1) אם זה המסמך הראשון המוגש בתיק או כתב תביעה, יומצא לנמען שאינו בית המשפט בדואר או במסירה אישית, זולת אם היתה הסכמה אחרת בכתב של הנמען;

(2) אם השולח הוא אינו בית המשפט והנמען הוא בעל דין שאינו מיוצג בידי עורך דין, זולת אם הנמען נתן את הסכמתו לכך בכתב;

(3) על מסמך שבשל טיבו לא ניתן להמציאו באמצעי אלקטרוני.

(4) על מסמך ראשון המוגש בתיק המתנהל בבית המשפט העליון.

המצאת מסמכים

המצאה בפקסימיליה -

(א) המצאה של מסמך בפקסימיליה תהיה למספר הפקסימיליה שציין הנמען
בכותרת כתב טענותיו;

(ב) המצאה בפקסימיליה מוגבלת למסמך בהיקף של עד חמישה עשר עמודים והיא
אינה חלה על המצאת המסמך הראשון המוגש בתיק ועל כתב תביעה וכתב הגנה;

המצאת מסמכים

המצאה בדואר

המצאה של מסמך בדואר תהיה באמצעות שליחתו בדואר רשום עם אישור מסירה לכתובת שציין הנמען בכתרת כתב טענותיו או למענו; באין אפשרות להמציא כאמור - לכתובת הידועה לשולח של מגוריו או עסקו של הנמען; יראו את מועד המסירה שצוין באישור המסירה כמועד ההמצאה; מסמך שהומצא למען שהנמען ציין בכתרת כתב טענותיו ולא נדרש, יראוהו כמסמך שהומצא כדין, זולת אם בית המשפט הורה אחרת;

המצאת מסמכים

מסירה אישית

תקנה 161(4) ותקנה 163 לתקנות סדר הדין האזרחי, מסבירות כיצד צריכה להתבצע המצאה במסירה אישית:

(4) המצאה במסירה אישית

(א) ההמצאה תהיה במסירת המסמך לידי הנמען שיידרש לאשר את קבלתו בכתב והיא תיעשה באמצעות עורך דין או אדם שבית המשפט או מנהל בתי המשפט הסמיכו לכך; יראו את המועד שצוין בהודעת אימות המסירה כמועד ההמצאה;

המצאת מסמכים

מסירה אישית לפי תקנות סדר הדין האזרחי

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), יראו מסמך כמסמך שהומצא כדין, אם הוא הונח במקום נראה לעין בסמוך לדלת ביתו או עסקו של הנמען בהתקיים אחד מאלה:

(1) הנמען סירב לקבל את המסמך או סירב לאשר את קבלתו בכתב;

(2) לא נמצא שום אדם שניתן להמציא לו את המסמך לפי תקנות אלה על אף שהשולח פעל בשקידה ראויה וסבירה כדי למסרו.

המצאת מסמכים

שלב 1 - איך להכין את המסמכים להמצאה במסירה אישית

הכנת המסמכים בצורה נכונה לצורך ביצוע המסירה יש חלק חשוב בתקינות המסירה כולה.

מעטפה: את המסמכים הנמסרים יש להכניס למעטפה סגורה, ומחוץ למעטפה לרשום את שמו המלא של הנמען.

טופס אישור מסירה: טופס אישור מסירה משמש כהוכחה שהמסמך / הכתב נמסר ליעדו. כשמדפיסים את טופס אישור המסירה, צריך לוודא שיש את כל פרטי הנמען: שם הנמען, כתובתו, מספר הזהות (ופרטים נוספים במידת הצורך).

המצאת מסמכים

שלב 1 - איך להכין את המסמכים להמצאה במסירה אישית

את פרטי השולח / עורך הדין - יש לציין בצד ימין בחלק העליון של הטופס. בצד שמאל למעלה יש לציין את שמות המסמכים/הכתבים הנמסרים, ומספרי ההליך בפני הערכאה השיפוטית (ככל שיש) - כדי לשקף מה יש בתוך המעטפה ולפי המסמכים מיועדים.

החזר אישור מסירה זה אל:

מהות הכתב / מכתב הנמסר: _____

מס' תיק (אם יש): _____

אל: _____ תעודת זהות: _____

רחוב: _____ ישוב: _____ הערות: _____

(ביקור 1) - אני _____ מצהיר שבתאריך _____ בשעה _____ באתי למען הנ"ל ואיש לא נמצא בבית. שם השליח _____ שנה חודש יום _____

(ביקור 2) - אני _____ מצהיר שבתאריך _____ בשעה _____ באתי למען הנ"ל ואיש לא נמצא בבית. שם השליח _____ שנה חודש יום _____

(ביקור 3) - אני _____ מצהיר שבתאריך _____ בשעה _____ באתי למען הנ"ל ואיש לא נמצא בבית. שם השליח _____ שנה חודש יום _____

אם לא מסרת – ציין את הסיבה במשבצת המתאימה

- העתיק את מקום מגוריו לכתובת בלתי ידועה.
- הכתובת לא נכונה.
- הנמען לא ידוע במען שצוין לעיל.
- ציין כל סיבה אחרת: _____

- מסרתי את הכתב לידי. סירב לחתום. סירב לקבל.
- מסרתי את הכתב למורשה של הנמען.
- מסרתי את הכתב ל- _____ (שהוא / היא בן/ת משפחתו הגר/ה עימו ונראה/ת שמלאו לו/ה 18 שנה)
- מאחר ולא נמצא אדם בבית בביקור השלישי, הדבקתי את הכתב על דלת הבית.

חתימת השליח (המוסר)

תאריך

שם השליח (המוסר)

חתימת המקבל

המצאת מסמכים

שלב 2 - אין מבצעים נכון מסירה אישית

ביצוע נכון של מסירה אישית יוביל לכך שבית המשפט יכיר בהמצאה כהמצאה כדין.

הכלל:

ההמצאה תהיה ככל שאפשר לנמען עצמו, אשר יאשר את קבלתו בחתימת ידו על גבי טופס אישור המסירה.

המצאת מסמכים

החריגים לכלל:

1. נמען סירב לקבל: במקרה בו הנמען נמצא במען, אך מסרב לקבל את המעטפה, יש להניח את המעטפה במקום נראה לעין בסמוך לדלת ביתו או עסקו. **בפרקטיקה נהוג להדביק את המעטפה על דלת הבית ולצלם את ההדבקה כשרואים את המעטפה בצורה ברורה.** (מקור: תקנה 161. (4)(ב)/(1) וסעיף 4.3.1 לנוהל הרשות השופטת)

"(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), יראו מסמך כמסמך שהומצא כדין, אם הוא הונח במקום נראה לעין בסמוך לדלת ביתו או עסקו של הנמען בהתקיים אחד מאלה: (1) הנמען סירב לקבל את המסמך או סירב לאשר את קבלתו בכתב;" (תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 - מאגר נבו)

המצאת מסמכים

החריגים לכלל:

2. מסירה לבן משפחה הגר עם הנמען: במקרה בו הנמען עצמו אינו נמצא בבית, יש למסור המעטפה לבן משפחה הגר עם הנמען, ושלפי מראית עין מלאו לו שמונה עשרה שנים ולהחתימו במקום המתאים בטופס אישור המסירה.

בטופס אישור המסירה יש לציין את הקרבה לנמען ואת שם המקבל בכתב יד ברור. (מקור: תקנה 163 (ב) לתקנות סדר הדין האזרחי וסעיף 4.3.3 לנוהל הרשות השופטת)

"(ב) אם אין אפשרות למצוא את הנמען, די בהמצאת המסמך בביתו לאחד מבני משפחתו הגרים עמו שם ושלפי מראית עין מלאו לו שמונה עשרה שנים." (תקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ט-2018 - מאגר נבו)

המצאת מסמכים

החריגים לכלל:

3. הדבקה על הדלת : במקרה ואין איש במען, ובתנאי שהמוסר בירר ומצא כי הנמען מתגורר בכתובת, ובתנאי שהמוסר ניסה 3 ניסיונות מסירה בתאריכים שונים ובשעות שונות, יש להדביק את המעטפה במקום נראה לעין בסמוך לדלת ביתו או עסקו של הנמען. בפרקטיקה נהוג להדביק את המעטפה על דלת הבית ולצלם את ההדבקה כשרואים את המעטפה בצורה ברורה.

(מקור: תקנה 161. (4)(ב)(2) לתקנות סדר הדין האזרחי וסעיף 4.3.2 לנוהל הרשות השופטת)

המצאת מסמכים

שלב 3 - לאחר המסירה, מילוי טופס מסירה ותצהיר מוסר

לאחר ביצוע המסירה, על המוסר המשפטי למלא בכתב יד את תוצאות המסירה, לציין את שם המקבל ואת אופן ההמצאה (הדבקה / סירב לחתום / חתם)

בנוסף, על המוסר המשפטי להכין תצהיר על ביצוע מסירה, במסגרתו יצהיר המוסר מה המסמכים שמסר, למי מסר, מתי מסר ובאיזה אופן בוצעה המסירה

המצאת מסמכים

מילוי טופס אישור מסירה:

לאחר ביצוע המסירה, על המוסר המשפטי למלא את פרטי המסירה בכתב יד ברור, ובכלל זה לציין את סטטוס הביצוע, תאריך ושעת המסירה, שמו המלא של המקבל ובמידת הצורך קרבתו לנמען, וכן את שמו המלא של המוסר המשפטי וחתימתו.

הכנת תצהיר מוסר:

לאחר השלמת המסירה ומילוי טופס אישור המסירה, על המוסר המשפטי לערוך תצהיר על ביצוע מסירה אשר יכלול את פרטי המסירה, מהות הכתב שנמסר, מספר התיק, שם וכתובת הנמען, מועד הביקור או הביקורים וסטטוס המסירה - כיצד נמסר ולמי.

המצאת מסמכים

ביצוע המצאה - נמענים אחרים

ההמצאה תהיה ככל האפשר לנמען עצמו; אם הנמען מיוצג בידי עורך דין, יש להמציא לו במקומו; אם מינה לשם ההמצאה מורשה מטעמו - ניתן להמציא למורשה במקומו.

אם הנמען היא המדינה, יומצא המסמך למשרד פרקליט המחוז שבו נמצא מקום מושבו של בית המשפט הדין בתובענה או הערעור; אם התובענה או הערעור נדונים בבית המשפט העליון - יומצא למשרד פרקליטות המדינה.

אם הנמען תאגיד, יומצא המסמך למשרד או למען הרשום של התאגיד, ולתאגיד שהוקם בחוק - למשרדו של מנהל התאגיד.

המצאת מסמכים

ביצוע המצאה - נמענים אחרים

אם הנמען רשות מקומית, יומצא המסמך ללשכת ראש הרשות או למשרד היועץ המשפטי של הרשות.

אם לנמען מונה אפוטרופוס, יומצא המסמך לאפוטרופוס שהתמנה לו כדין.

אם הנמען כלוא בבית סוהר, יומצא המסמך באמצעות מחלקת האסיר בשירות בתי הסוהר.

אם הנמען מדינה זרה כהגדרתה בחוק חסינות מדינות זרות, לרבות נציגות של מדינה זרה, או עובד בהן שהוא בעל חסינות דיפלומטית או קונסולרית, יומצא המסמך לפי חוק חסינות מדינות זרות.

המצאת מסמכים

ביצוע המצאה - נמענים אחרים

התגורר הנמען מחוץ לתחומי המדינה ויש לו בתחומי המדינה נציג מטעמו המייצג אותו באופן קבוע בקשר לענייניו בישראל, ניתן להמציא לנציג אם התביעה נוגעת לאותו עניין.

פרק 11 - נט המשפט

מערכת נט המשפט

מערכת נט המשפט מאפשרת לבצע פעולות מרחוק בתיקי בתי המשפט, ובתי הדין לעבודה -

לכל בעלי הדין, וכן חברות ותאגידיים - בתיקים בהם הם צד.

לעורכי דין - בתיקים בהם הם מייצגים לקוחות.

על מנת לבצע פעולות בתיקים באמצעות מערכת נט המשפט, יש להירשם **במערכת ההזדהות הלאומית**. ניתן לבצע פעולות בתיקים בנט המשפט גם באמצעות **כרטיס חכם**.

נט המשפט

ניתן לבצע במערכת נט המשפט את הפעולות הבאות בתיקים -

כל בעלי הדין -

עיון במסמכים.

עורכי דין, ובעלי דין בלתי מיוצגים -

- פתיחת תיקים (למעט תיקים שלא ניתן להגיש בהם תביעה באתר נט המשפט).
- הגשת מסמכים, כולל כתב בי-דין (כתב תביעה, כתב הגנה וכדומה).
- עיון במסמכים.
- קבלת מידע נוסף בתיקים, כגון: מועדי דיון והמצאות שבוצעו.

נט המשפט

ניתן לבצע במערכת נט המשפט את הפעולות הבאות בתיקים -

חברות ותאגידים -

פתיחת תיקים.

הגשת מסמכים.

עיון במסמכים.

על מנת לבצע פעולות בתיקים במערכת נט המשפט בשם חברה או תאגיד, הגורם האחראי לכך חייב להיות רשום כחבר פעיל מטעם החברה או התאגיד במאגר נט המשפט.

שעות פעילות תמיכה טכנית לאתר
 בימים א'-ה' בשעות 08:00-17:00
 בימי ו' וערבי חג בשעות 08:00-12:30
 בימי חול המועד בשעות 08:00-12:30
077-2703-333
***3852**
 Lawyers_Support@court.gov.il

אסור לעשן ממוען التدخين NO SMOKING

חל איסור עישון בטווח של 10 מטרים מהכניסה / יציאה לשטח בית המשפט

ممنوع التدخين حتى مسافة 10 أمتار من مدخل أو مخرج مبنى المحكمة
 Smoking is prohibited within 10 meters to the entrance / exit of the court premises

- « מניעויות שופטים חדש!
- « בתי המשפט - נתונים סטטיסטיים
- « מינויים מקצועיים
- « פנקס תובענות ייצוגיות
- « רשימת מגשרים חיצוניים
- « הוספת עו"ד חדש למערכת נט המשפט

פתיחת תיק או ביצוע פעולות בתיק

הזדהות לאומית
כרטיס חכם

בית המשפט העליון

« אתר בית המשפט העליון
 « חיפוש תיקים, פסקי דין והחלטות

מידע כללי

« תביעה קטנה – צפייה והגשה
 « מפת אתר
 « אתר הרשות השופטת
 « תיקים שלא ניתן להגיש בהם תביעה מרחוק

הגשת מועמדות להיכלל ברשימת המומחים / טיפול בבקשות קיימות

רשימת התחומים בפעימה הנוכחית

הודעות מערכת

Visit בקישור זה.

« יש לבחור בתור למוקד, לסמן את התאריך והשעה הרצויים.
 « נציג מהמוקד יתקשר בזמן שנקבע.

28/07/2022
 החלטות ופסקי דין מפורסמים באתר נט המשפט בחלוף 48 שעות מרגע חתימתם

15/02/2022
 החל מיום 01/03/2022 יחל המרכז לגביית קנסות לגבות קנסות שהוטלו על ידי בתי משפט מהיום הראשון להטלת הקנס כלומר, המרכז יהיה רשאי לקבל מאדם תשלומים בגין החיובים שלהלן, גם אם טרם חלף המועד לתשלומם וזאת בשונה מהנהוג עד למועד זה (אפשרות תשלום במזכירות בתי המשפט). תהליך הדלת מרכז מומחים במועמדות להיכלל ברשימת המומחים

מדינת ישראל, הרשות השופטת נס המשפט

46611 ע"ד מאיה רטיג מ.ר. 46611

החלטות בתקנים שלי מהשבועיים האחרונים

תאריך החלטה	סוג החלטה	תקציר	מספר תיק	שם תיק
14/07/2024	החלטה		71133-03-24	[REDACTED]
12/07/2024	החלטה		40815-01-24	[REDACTED]
11/07/2024	החלטה		72837-07-23	[REDACTED]
04/07/2024	החלטה		35705-02-24	[REDACTED]
03/07/2024	החלטה		66211-03-23	[REDACTED]
01/07/2024	פסק דין		31146-05-24	[REDACTED]

1 עד 6 מתוך 6 להתחלה

תיקים מוגדרים שלי

מסמכים בתקנים שלי מהשבועיים האחרונים

תאריך הגנה	סוג מסמך	תקציר	מספר תיק	שם תיק
15/07/2024	תובנה/תשובה		10949-03-24	[REDACTED]
15/07/2024	תובנה/תשובה		10949-03-24	[REDACTED]
14/07/2024	בקשה בתיק		40815-01-24	[REDACTED]
11/07/2024	כתב הגנה		71133-03-24	[REDACTED]
11/07/2024	בקשה בתיק		40815-01-24	[REDACTED]
03/07/2024	בקשה בתיק		66211-03-23	[REDACTED]
02/07/2024	הודעה על זיכוי חשבוני בנק		31146-05-24	[REDACTED]
01/07/2024	יפוי כוח		71133-03-24	[REDACTED]
01/07/2024	בקשה בתיק		31146-05-24	[REDACTED]
01/07/2024	תובנה/תשובה		35705-02-24	[REDACTED]

1 עד 10 מתוך 10 להתחלה

פעילות לפרדים שלי

הגנה לפי תאריך אחרון להגשה: **תוקף** **מאמצים והקדמ** **בפגוע לאחריו** **מאחר משבועיים נוריים**

תאריך אחרון להגשה	סוג פעילות	תקציר	מספר תיק	שם תיק
17/07/2024	כתב הגנה		40815-01-24	[REDACTED]

1 עד 1 מתוך 1 להתחלה

מקבץ מאזי הגשות שלי

סטטוס "מחולל" הוא מצב ביניים לפני אישור או דחייה של ההגשה

אסמכתא	שם ביצוע החלטה	תאריך ביצוע	מספר תיק	סוג הגשה	סטטוס הגשה	סיבות דחייה	הערה לחיזוי
21632835		03/07/2024	66211-03-23	הגשת בקשה	נקלט		
21499953		01/07/2024	31146-05-24	הגשת בקשה	נקלט		
21497589		01/07/2024	35705-02-24	הגשת מסמך	נקלט		

1 עד 3 מתוך 3 להתחלה

קבלות על תשלומים

בקשות אסמכתא

בקשות להיכליל ברשימת המוגשים

סע"ש 03-24 - [Redacted] - חייב באגרה כב' השו"י. אנגלברג שהם בית הדין האזורי לעבודה באר שבע ממתין למתן החלטה

תיק נייר

הדיון הבא: 05/01/2025
הדיון הקודם: טרם נקבע

לפרטים נוספים

סוג מסמך	תאריך	שם מסמך	סטטוס מסמך	שם המגיש	האם נסרק	עיון במסמך	תקציר	צפיות במסמך
החלטה	14/07/2024		מוגמר		לא			
אישור על הגש...	14/07/2024	אישור על הגשת מסמך	מוגמר		לא			
כתב הגנה	11/07/2024	כתב הגנה	מוגמר	נתבע 1	לא			
אישור על הגש...	01/07/2024	אישור על הגשת מסמך	מוגמר		לא			
יפוי כוח	01/07/2024	יפוי כוח - יפוי כח	מוגמר	נתבע 1	לא			
החלטה	16/06/2024		מוגמר		לא			
אישור פתיחה ל...	16/06/2024	בקשה של תובע 1 ב...	מוגמר	מבקש 1	לא			
בקשה בתיק	16/06/2024	בקשה של תובע 1 ב...	מוגמר	מבקש 1	לא			
החלטה	08/05/2024		מוגמר		לא			
החלטה	11/04/2024		מוגמר		לא			
החלטה	11/04/2024		מוגמר		לא			
אישור פתיחה ל...	07/04/2024	בקשה של תובע 1 ב...	מוגמר	מבקש 1	לא			
בקשה בתיק	07/04/2024	בקשה של תובע 1 ב...	מוגמר	מבקש 1	לא			
החלטה	01/04/2024		מוגמר		לא			
אישור פתיחה ל...	01/04/2024	בקשה של תובע 1 ב...	מוגמר	מבקש 1	לא			
בקשה בתיק	01/04/2024	בקשה של תובע 1 ב...	מוגמר	מבקש 1	לא			
הזמנה לדין	31/03/2024	הזמנה לדין	מוגמר		לא			
אישור פתיחה ל...	31/03/2024	אישור פתיחה לתיק	מוגמר		לא			

- פרטים כלליים
- גורמים
- פעילויות לצדדים
- מועדי דיון
- כתבי טענות
- בקשות והוראות
- בקשות לסעד זמני
- בקשות אחרי סגירה
- תצהירים
- חוות דעת
- החלטות בתיק
- פסקי דין
- פרוטוקולים
- מוציגים
- תיקים קשורים
- תיק כספי
- סיכומים
- מזכירות
- תיק נייר

קצת עליי - עו"ד מאיה רטיג סבה

- עוסקת בדיני עבודה מאז הסמכתי כעו"ד לפני 17 שנים.
- עבדתי כיועצת משפטית בהסתדרות הלאומית.
- שימשתי כתובעת פלילית חיצונית של משרד העבודה בהליכים פליליים ומנהליים נגד מעסיקים מפרי חוק.
- בעלת משרד עו"ד מאיה רטיג סבה בקמפוס "יובלים" בנס ציונה.